

ZBROJIMO VRIJEDNOSTI I VRLINE

PRIREDILE

Ljiljana Ivanović i Svetlana Jovetić-Koprivica

Zavod za školstvo
Crne Gore

PEACEBUILDING
FUND

ZBROJIMO **VRIJEDNOSTI I VRLINE**

PRIREDILE
Ljiljana Ivanović i Svetlana Jovetić-Koprivica

Primjeri dobre prakse u implementaciji programa „Moje vrijednosti i vrline” – Podrška škole razvoju socio-emocionalnih vještina učenika i učenica u crnogorskim školama u periodu od 2021–2025. godine

Podgorica, 2025.

Priredile:

Ljiljana Ivanović,
koordinatorka za sprovođenje programa
„Moje vrijednosti i vrline“ i načelnica Odsjeka za KPR

Svetlana Jovetić Koprivica,
trenerica u programu „Moje vrijednosti i vrline“ i
profesorica CSBH jezika i književnosti

Izdavač:
Zavod za školstvo
Predstavništvo UNICEF-a Crna Gora

Fotografije:
Školski arhivi

Dizajn:
Ana Pejović

Zavod za školstvo
Crne Gore

PEACEBUILDING
FUND

SADRŽAJ

<i>Uvodna riječ.....</i>	<i>7</i>
<i>O Programu</i>	<i>8</i>
TIMSKI RAD.....	11
Pogled kroz vrlinoskop	12
Džepovi puni vrlina.....	15
KREATIVNOST	17
Lukina igra mijenja pravila.....	18
U holovima nadahnuća.....	20
Srcem i riječima	24
EMPATIJA.....	28
Zvuk vrijednosti i vrlina.....	29
Poštovanje i podrška – temelji empatije.....	31
Sve boje empatije i drugarstva	34
Osjećaš ti... Osjećam ja.....	36
Digitalni podsjetnik na stvarne vrijednosti.....	37
TOLERANCIJA	38
Porodični izazov – Zajedno smo jači.....	39
Svi se uklapamo	41
Kad se male ruke i misli slože.....	42
Životne vrijednosti	44
Obaveze potpisnika i potpisnica ugovora.....	48
SAMOKONTROLA	50
Siguran put do cilja.....	51
Bombonijada – ukusi strpljenja i samokontrole.....	52
Ispeci pa reci	53
OPTIMIZAM.....	56
Olovka piše srcem.....	57
Velikani i njihove vrijednosti.....	59
VIVUM – VRLINE I VRIJEDNOSTI U MUZICI	61
Svi za jednog – jedan za sve.....	64
ZAHVALNOST	79
Žive boje đачkih uspomena	80
Godine zahvalnosti	84
POŠTENJE	91
Igraj pošteno.....	92
Susret humanosti i poštenja.....	94
Oda vrlinama	97
SAMOPOUZDANJE.....	98
Podržani možemo sve.....	99
Bukvar đачkih prava.....	101
<i>Vidljivost Programa u crnogorskim školama.....</i>	<i>103</i>
<i>Kutak korisnih dokumenata.....</i>	<i>107</i>

UVODNA RIJEČ

Uvaženi saradnici,
Poštovane saradnice,

Pred vama je digitalni priručnik *Zbrojimo vrijednosti i vrline* s primjerima dobre prakse u implementaciji programa „*Moje vrijednosti i vrline*” – *Podrška škole razvoju socio-emocionalnih vještina učenika i učenica*.

Rezultati Programa-desetogodišnjaka koji Zavod za školstvo sprovodi uz podršku Predstavništva UNICEF-a su impresivni: benefite koriste 777 nastavnika i nastavnica u 136 osnovnih i srednjih škola u svim regionima Crne Gore.

Uređivački tim je postavio jasan cilj: učiniti vidljivim vas i vaše male-velike korake i predstaviti kako posvećeno, kroz potencijal predmetnih programa i nastavu, vannastavne aktivnosti, časove odjeljen-ske zajednice, radionice, aktivnosti Učeničkog parlamenta, saradnju sa roditeljima... razvijate, negujete, podstičete i doprinosite da vaše zajednice učenika i učenica i škola u cjelini bude podsticajna, permisivna zajednica nastavnika i nastavnica, učenika i učenica i roditelja/staratelja koji se međusobno uvažavaju, razumiju i podržavaju.

Poštovani nastavnici i nastavnice, priručnik potpisujete svi vi koji ste kroz programske aktivnosti obogatili svoju nastavničku praksu, jer je osim poznavanja struke, kvalitetnom i jednako važnom čini iskreno uvjerenje o važnosti **vrijednosti** – stavova i **vrline** – ponašanja u cjelovitom razvoju ličnosti učenika i učenica i njihovom budućem životu.

Vaši uzorni primjeri koje predstavljamo pokazuju da razumijete važnost vještina za 21. vijek u kvalitetnom obrazovanju: kako je drago-cjeno izraziti osjećanje, razumjeti tuđu emociju, kako je uzvišeno biti zahvalan vršnjacima, nastavnicima-kolegama, roditeljima/starateljima; kako da konflikte rješavamo, a ne produbljujemo, kako se sa strplje-njem ne radamo nego ga razvijamo, a timskim radom činimo predivne stvari, prave podvige... da drukčije od sebe uvažimo, čujemo i prigrlimo.

Uostalom, kakav bi to svijet bio makar u njemu svaki cvijet bila ruža?

Priručnik svjedoči i o važnom doprinosu koji su direktori i direktorice dali ne samo u implementaciji Programa, već i njegovom razvoju. Uz lidersku podršku u stvaranju podsticajnog ambijenta, timovi edukovanih nastavnika i nastavnica ostvaruju zajednički cilj.

Nadamo se da će i ostale nastavnike i nastavnice, saradnike i saradnice, rukovodioce i rukovoditeljke obrazovno-vaspitnih ustanova ovi primjeri inspirisati da i sami budu promjena, a škola moti-višuće mjesto za učenje i socio-emocionalni razvoj djece i odraslih.

Pozivamo vas: ZBROJIM☺ SE!

Srdačno,

Ljiljana Ivanović, koordinatorka programa „*Moje vrijednosti i vrline*”

Non scholae sed vitae discimus, Seneka

U vremenu brzih i turbulentnih geo-političkih, socijalnih, ekonomskih, tehnoloških i klimatskih promjena koje karakterišu 21. vijek, briga o kvalitetu obrazovanja na globalnom nivou predstavlja ključni društveni izazov. Kvalitetno obrazovanje za svako dijete je bitan preduslov za demokratski i ekonomski napredak zajednice, jačanje građanskog, interkulturalnog, inkluzivnog društva i razvijene socijalne kohezije tj. osjećaja svakog pojedinca da pripada zajednici.

Uspješni obrazovni sistemi širom Evrope i svijeta bazirani su na opšteprihvaćenom, holističkom pristupu koji u centar stavlja cjeloviti razvoj ličnosti učenika i učenica, a školu kao podsticajnu zajednicu koja svojim ukupnim djelovanjem pozitivno utiče na razvoj karaktera djece i mladih i njihovu dobrobit.

Program „Moje vrijednosti i vrline” – Podrška škole razvoju socio-emocionalnih vještina učenika i učenica nastao je kao autentična inicijativa Predstavništva Unicef-a u Crnoj Gori i Zavoda za školstvo oslonjena na iskustva razvijenih evropskih obrazovnih sistema, prije svih Jubilej centra za karakterno obrazovanje Univerziteta u Birmingemu.

Cilj inicijative „Moje vrijednosti i vrline” je osmišljeni, planirani rad nastavnika i nastavnica, uprava osnovnih i srednjih škola i stručnih saradnika i saradnica na razvoju niza važnih vrijednosti i vrlina kod učenika i učenica. Uticaj školskog okruženja na formiranje karaktera mladih je neosporan: škola predstavlja prvo mjesto u kojem dijete upoznaje svijet i priprema se za stvarni život.

Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori i Zavod za školstvo razvoju Programa brižljivo se pristupili: prethodilo mu je sveobuhvatno istraživanje, publikacija *Uloga škole u razvoju vrlina, vrijednosti i vještina učenika i učenica – Izvještaj o rezultatima istraživanja*, prof. dr Ana Pešikan, mr Zoran Lalović, 2015¹

Rezultati Istraživanja pokazali su da se u našim školama ne posvećuje dovoljno pažnje vaspitnoj ulozi već da je fokus nastavnika i nastavnica, roditelja/staratelja i učenika i učenica na postignućima, ocjenama. S jedne strane „nastavnice i nastavnici i roditelji/staratelji kažu da su učenici i učenice nestrpljivi, da nemaju samokontrolu, ne trude se (lijeni su), lako odustaju, da nijesu odgovorni, tolerantni, ni miroljubivi. Učenici i učenice svoje ponašanje ocjenjuju znatno bolje, i to po svim osnovama osim tolerancije i radoznalosti, gdje sebi daju još niže ocjene nego roditelji i nastavnici i nastavnice.”

Projektni tim Programa: Anđa Backović, Slavica Vujović, Radmila Bajković, Ana Čalov-Prelević, Jadranka Gavranović, Ranka Božović i Tatjana Jokić, sastavljen od stručnih praktičarki, psihološkinja

¹ <https://www.unicef.org/montenegro/media/2746/file/MNE-media-MNEpublication32.pdf>

i pedagoškinja je, konsultujući ciljeve u obrazovnoj vertikali, politike i prakse formirao listu vrijednosti, vrlina i vještina (VVV) koje škola i nastavnici i nastavnice treba da planirano, kontinuirano i posvećeno razvijaju kod djece i adolescenata: *poštenje, toleranciju, timski rad, samokontrolu, kreativnost, empatiju, optimizam i zahvalnost*. Ove vještine su međusobno povezane, isprepletane, a razvoj jedne podstiče razvoj druge jer „vještina hrani vještinu“.

Tim je obezbijedio resurse za stručno usavršavanje kroz dva akreditovana programa stručnog usavršavanja nastavnika i nastavnica i trenera i trenerica², kao i podršku u realizaciji Programa kroz četiri publikacije:

- Moje vrijednosti i vrline – Priručnik za nastavnike i nastavnice u osnovnim školama³, priredile: Anđa Backović, Slavica Vujović, Radmila Bajković, Ana Čalov-Prelević, Ranka Božović, Jadranka Gavranović, Tatjana Jokić, 2018;
- Moje vrijednosti i vrline – Vodič kroz predmetne programe⁴, autorke: Slavica Vujović, Anđa Backović, 2018;
- Moje vrijednosti i vrline – Priručnik za nastavnike i nastavnice u srednjoj školi,⁵ priredili: Slavica Vujović, Vesna Pavićević, Ana Đurović, Marko Radojević, Igor Radulović, 2020;
- Razvoj socijalnih i emocionalnih vještina u porodici – Priručnik za roditelje i staratelje,⁶ Autorke: Anđa Backović, Tamara Milić, Katarina Stanojević, 2021.

U 2021. godini koju je obilježila COVID kriza, pokrenut je potprogram VIVUM (vrijednosti i vještine u muzici) koji je ujedinio učenike i učenice i nastavnike i nastavnice iz pet srednjih muzičkih škola u Crnoj Gori u uvjerenju o važnosti inkluzivnog pristupa i jednakih prava djece i adolescenata na obrazovanje, kulturu i umjetnost.

Zahvaljujući kontinuiranom monitoringu i evaluaciji Programa, primjenjivosti stečenih znanja i vještina sa obuka u nastavi/ učenju, vannastavnim aktivnostima, časovima odjeljske zajednice... i vrijednim online i štampanim publikacijama, inicijativa „Moje vrijednosti i vrline“ ima dragocjen potencijal koji obezbjeđuje mogućnost da je dalje razvijamo i pružamo podršku nastavnicima i nastavnicama i školama u psiho-socijalnom razvoju ličnosti učenika i učenica, prevenciji nasilja u školama i zdravom mentalnom odrastanju.

² Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika 2022-2025. www.profesionalnirazvoj.edu.me

³ <https://www.unicef.org/montenegro/media/1276/file/Moje%20vrijednosti%20i%20vrline%20E2%80%93%20razvoj%20socijalnih%20i%20emocionalnih%20vje%C5%A1tina%20u%C4%8Denika%20i%20u%C4%8Denica.pdf>

⁴ <https://www.unicef.org/montenegro/media/1316/file/MNE-media-MNEpublication%202.pdf>

⁵ <https://www.unicef.org/montenegro/media/1396/file/MNE-media-MNEpublication513.pdf>

⁶ <https://www.unicef.org/montenegro/media/19106/file/UNICEF%20-%20Razvoj%20SEV%20u%20porodici%20WEB.pdf.pdf>

OŠ „Milija Nikčević“ Nikšić

TIMSKI RAD

Timski rad podrazumijeva grupu saradnika i saradnica čije su aktivnosti usmjerene ka zajedničkom cilju. Uspjeh tima određuje sposobnost komunikacije, međusobno povjerenje, dijeljenje odgovornosti, poštovanje pravila koja su donesena uz saglasnost tima.

Dobar tim uvijek funkcionira kao cjelina – svaki član i članica doprinosi svojim znanjem i sposobnostima, ali sluša i podržava druge. Kada tim valjano funkcionira, svi su na dobitku.

Timski rad podrazumijeva saradnju s ciljem zajedničkog učenja i razvoja. Ova vrijednost promovira međusobno poštovanje, aktivno slušanje, dijeljenje ideja i zajedničko rješavanje problema.

Timski rad pomaže učenicima i učenicama da razviju komunikacione i socijalne vještine, kao i sposobnost prilagođavanja. Kroz grupne projekte, diskusije i zajedničke aktivnosti, mladi uče kako da rade u timu, kako da preuzmu odgovornost za svoje postupke i doprinesu opštem uspjehu grupe.

U školi će timski rad pripremiti učenike i učenice za buduće profesionalne izazove, jer većina poslova zahtijeva sposobnost saradnje u manjim ili većim grupama. Nastavnici i nastavnice imaju ključnu ulogu u podsticanju timskog rada kroz metode podučavanja koje promovišu interakciju i zajedničko rješavanje problemskih situacija.

POGLED KROZ VRLINOSKOP

Osnovna škola „Oktoih“ – Podgorica

„Program „Moje vrijednosti i vrline“ za obrazovni sistem je ono što je voda za život – neophodan, osvježavajući i nezamjenjiv. Dokazuje da su prave vrijednosti temelj srećnog i uspješnog društva, jer znanje može oblikovati um, ali istinske vrline oblikuju srce – a to je ono što zaista mijenja svijet.“

mr Sava Kovačević, profesor razredne nastave

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Učitelj Sava i njegovi **đaci radoznalci** na časovima odjeljske zajednice igraju društvenu igru koja promovira program razvoja SEV vještina. Cilj ove igre je prepoznavanje vrijednosti i vrlina koje posjeduju igrači i igračice, ali i one koje bi valjalo da razvijaju. Timski rad i saradnički odnos među učenicima i učenicama omogućava upoznavanje i praktikovanje vrijednosti i vrlina u svakodnevnom životu. Vrlinoskop je igra koja ne naglašava kompetitivnost, već afirmira saradnju, zajedničko rješavanje problema i građenje pozitivnog odnosa u grupi. Umjesto da pobijedi jedan učesnik ili učesnica, igra podstiče igrače i igračice da dođu do cilja pomažući jedni drugima. Kad svi članovi i članice dosegnu cilj, tim je uspješno „osvojio vrline“.

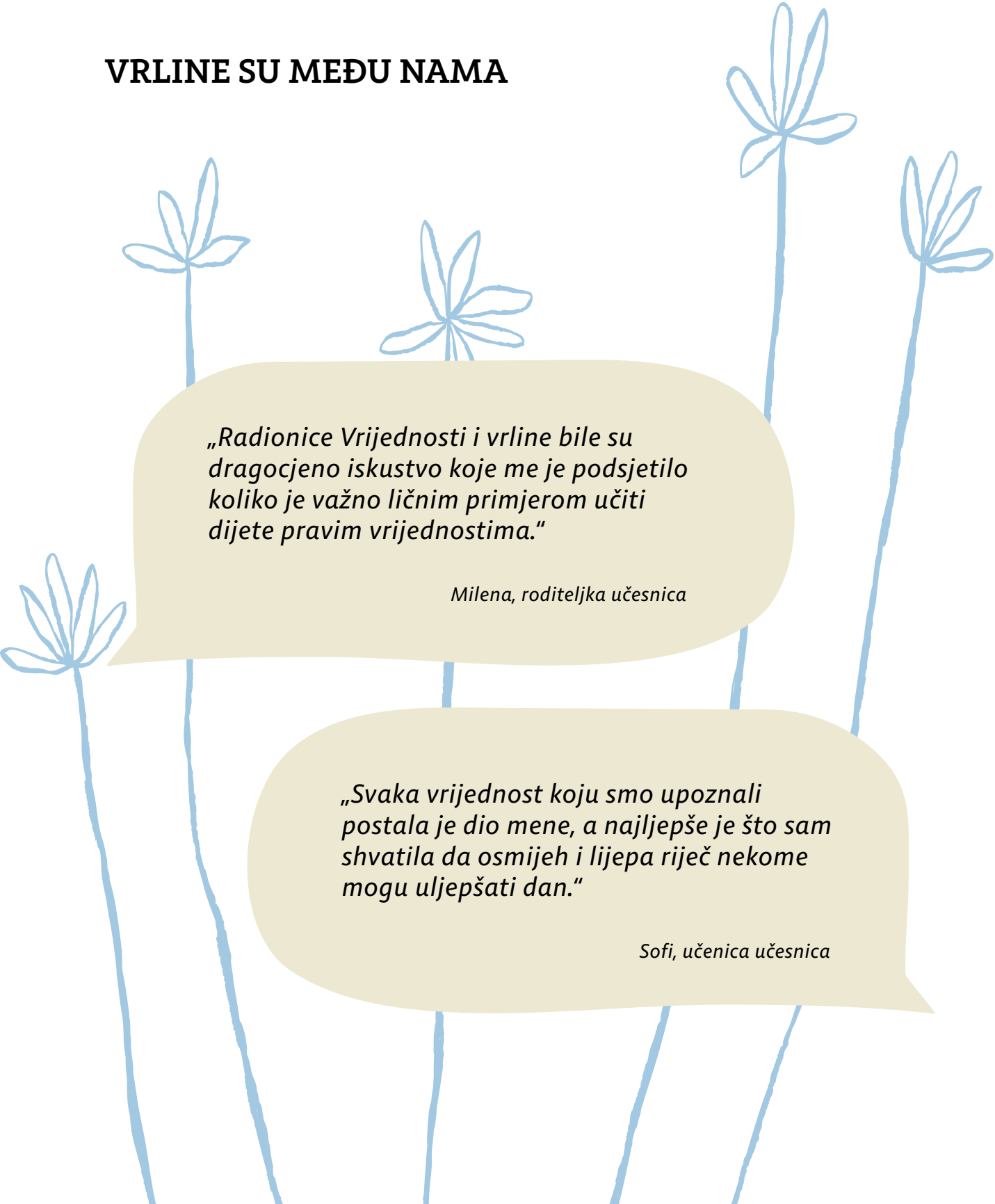

Na linku koji slijedi možete pogledati i zaigrati VRLINOSKOP sa drugarima i drugaricama i roditeljima...!

<https://drive.google.com/drive/folders/1bRnxeKiTsZ2a8PgiuxE-6XUhK8-Ay4Qa?usp=sharing>

VRLINE SU MEĐU NAMA

„Radionice Vrijednosti i vrline bile su dragocjeno iskustvo koje me je podsjetilo koliko je važno ličnim primjerom učiti dijete pravim vrijednostima.“

Milena, roditeljka učesnica

„Svaka vrijednost koju smo upoznali postala je dio mene, a najljepše je što sam shvatila da osmijeh i lijepa riječ nekome mogu uljepšati dan.“

Sofi, učenica učesnica

Smisao zajedništva moguće je predstaviti jednostavnom aktivnošću za koju je potrebna jedna teniska loptica i klupko konca za pletenje. Ovom prilikom učitelj Sava je zahtijevao od djece da se kreću noseći lopticu na nestabilnoj podlozi od više užadi koju treba pažljivo držati. Pažnja učenica i učenika usmjerena je na isti cilj, zahtijeva punu koncentraciju i svijest o tome da pojedinac i pojedinika ne može mnogo ukoliko ne prati ritam kretanja cijele grupe.

DŽEPOVI PUNI VRLINA

Osnovna škola „Oktoih“ – Podgorica

„Pored opšteg usvajanja samih pojmova jer većini djece djeluju apstraktno same riječi: vrline, tolerancija, odgovornost, ove radionice su ponudile učenicima i učenicama priliku da kritički promišljaju. Djeca analiziraju sebe, postaju svjesnija svog radnog okruženja i, što je najvažnije, preispituju svoje postupke. Časovi odjeljenske zajednice postali su prava riznica kreativnih ideja i njegovanja vrlina.“

Jasna Bošković, profesorica razredne nastave

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Inspirisana pohađanjem obuke, a motivisana potrebom da učenicima i učenicama približi neophodnost saradnje u timu, nastavnica Jasna je kreativno pristupila osnaživanju učenika i učenica kreiranjem platnenog panoa čiji su djelovi obilježeni imenima đaka. Radost učešća i timskog rada na materijalima, ali i njegovanje drugih vrijednosti kroz poruke koje su djeca bila u prilici da pročitaju, pružila je priliku svima da uživaju u cjelovitoj socio-emocionalnoj interakciji.

VRLINE SU MEĐU NAMA

Početkom školske 2024/25. godine program „Moje vrijednosti i vrline“ je postao dio **Godišnjeg plana rada škole**. Na nivou škole je formiran **Tim nastavnika Moje vrijednosti i vrline** koji čine nastavnici i nastavnice koji su pohađali obuku i koji u kontinuitetu realizuju aktivnosti u skladu sa Programom.

Tim čine: **Marijana Bošković, pedagoškinja, Helena Olujić, psihološkinja, Ivana Dašić, pomoćnica direktora, Svetlana Džuver, psihološkinja, Jasna Radović, prof. razredne nastave, Ivana Račić, prof. CSBH jezika i književnosti, Borka Milunović, prof. Engleskog jezika, Marija Đoković, prof. razredne nastave, Sava Kovačević, prof. razredne nastave**. Sam program se realizuje kroz sljedeće komponente: nastava i učenje, saradnja sa roditeljima, saradnja sa lokalnom zajednicom i rad na vršnjačkoj edukaciji.

Marijana Bošković, pedagogica

KREATIVNOST

Razvijanje kreativnosti kod učenika i učenica podrazumijeva podsticanje njihovih sposobnosti da pronađu originalne ideje i rješenja. Kreativnost je duboko utkana u razvoj kritičkog mišljenja i najtješnje povezana sa povjerenjem u sopstvene snage koje dijete razvija na ranom uzrastu.

U predškolskom uzrastu, a posebno u školi, neophodno je podsticati đake na slobodno izražavanje ideja, mišljenja i stavova, ali i na otvorenost, radoznalost, upornost i fleksibilnost. Važno je da kreativnost demonstriraju nastavnici i nastavnice i sopstvenim primjerom podstiču učenike i učenice.

Podsticati kreativnost znači postaviti đaka u stvaralačku poziciju, bez obzira da li zahtijevamo da kreira pitanje ili radni zadatak koji zahtijeva istraživanje. Ispoljavanje kreativnosti će omogućiti učeniku i učenici da razvije i niz drugih socio-emocionalnih vještina kakve su samopouzdanje, samosvijest i samopoštovanje.

Ohrabrivanje učenika i učenica i stvaranje podsticajnog okruženja neophodan je preduslov za razvoj kreativnosti. Neophodno je katkad povezivati različite oblasti kakve su nauka i umjetnost kako bi đaci bili u prilici da razvijaju širu sliku o stečenim znanjima. U tom smislu, podsticati kreativnost znači stvoriti otpornost na greške koje su dio učenja.

Nastavnici i nastavnice mogu se osloniti na korišćenje jednostavnih i primjenljivih rješenja u priručnicima, upotrebu tehnologije, upoznavanje biografija inspirativnih ličnosti, diskusija koje podrazumijevaju divergentno mišljanje (Što bi bilo ako bi...), različita iskustva koje učenici i učenice stižu kao publika u teatru, kao posjetoci muzeja ili prilikom boravka u laboratoriji.

Brojne obuke nastavnika i nastavnica pokazale su da mnogi od njih sebe ne vide kao kreativne ličnosti. Ipak, tu sposobnost mogu razvijati sa svojim đacima ukoliko napuste ustaljene nastavne prakse i dozvole da makar na trenutak nastavne sadržaje posmatraju očima djeteta.

LUKINA IGRA MIJENJA PRAVILA

Osnovna škola „Vuk Karadžić“ – Berane

„Programerska sekcija u školi okuplja učenike i učenice koji su izuzetno zainteresovani i kreativni. Radnu atmosferu na časovima kreiramo kroz razvijanje mnoštva ideja i učešće u brojnim projektima. Svakodnevno se trudimo da, pored digitalnih vještina, razvijamo vrijednosti i vrline.“

Milun Čukić, profesor Informatike

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Svjedoci smo ubrzanog tehnološkog razvoja koji utiče na školsku svakodnevicu. Ipak, ono što mnogi vide kao prepreku u savladavanju gradiva predviđenog predmetnim programima, neki nastavnici i nastavnice koriste kao obilje mogućnosti za razvijanje valjanog metodološkog instrumentarija. U ovoj beranskoj školi, mladi programeri i programerke nijesu zaokupljeni isključivo izučavanjem aplikacija i algoritama, digitalnih alata i robotike, već su pronašli način da razvijaju svoju kreativnost baveći se empatijom,

tolerancijom, poštovanjem različitosti i njegovanjem drugarske, podsticajne atmosfere. Prilikom realizacije ovih aktivnosti nastao je kratak video koji svjedoči da kreativnost može živjeti u različitim formatima.

Sljedeći primjer koji možete pogledati ovdje najbolje svjedoči o tome.

<https://www.facebook.com/share/p/15bBcF7YZj/>

VRLINE SU MEĐU NAMA

„Često sam sa svojim nastavnikom i drugarima i drugaricama u razredu razgovarao koliko je važno poštovati različitosti. Tada učimo da jedni drugima pomažemo i da takmičenje u ostvarivanju što boljih rezultata pretvorimo u takmičenje plemenitosti i dobrote. Uživam u stvaranju animacija koje mi omogućavaju da iskažem svoja osjećanja i razmišljanja. Vjerujem da će ova moja animirana ideja podstaći i druge da razmišljaju o svojim postupcima.“

Luka Kovačević, učenik

U HOLOVIMA NADAHNUĆA

Osnovna škola „Mileva Lajović Lalatović” – Nikšić

„Radeći već dugi niz godina kao nastavnik Likovne kulture, uočio sam da je komunikacija sa učenicima i učenicama moj najznačajniji alat, a njima nasušna potreba. Specifičnost savremenog života je nedostatak komunikacije i u samoj porodici čijim članovima nedostaje vremena u „tehnološkoj potrazi za sobom“. Djeca zahtijevaju pažnju, a za pažnju je potrebno vrijeme.”

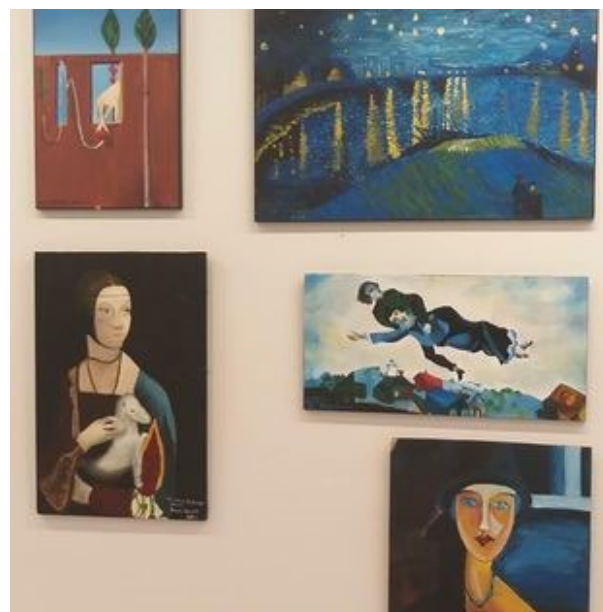
Rajko Sušić, nastavnik Likovne kulture

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Kreativnost je često vidljiva pri prvom susretu sa školom, ali postoje i škole koje posebno njeguju kreativnost.

Uvažavajući likovne umjetnike i umjetnice kao inspirativne pojedince i pojedinke koji nadahnjuju, nastavnik Rajko Sušić predano radi sa svojim đacima i pruža im mogućnost da se izraze različitim likovnim tehnikama. Stalna postavka na zidovima svih holova u školi budi kod djece radoznalost i potrebu da se samostalno izraze. Na taj način ne savladavaju samo ono što podrazumijeva predmetni program Likovne kulture, već razvijaju kreativnost i samopouzdanje.

VRLINE SU MEĐU NAMA

Od samih početaka sprovođenja programa „Moje vrijednosti i vrline“ pedagogica škole je bila dio trenerskog tima. Svojim zalaganjem dala je doprinos širenju ove važne obrazovne ideje.

„Višegodišnje praćenje Programa i njegove implementacije u sopstvenoj, ali i u drugim školama primijetila sam prisustvo snažnije svijesti o značaju socio-emocionalnih vještina. Očigledno je da nastavnici i nastavnice žele osnaživanje vaspitne uloge škole, što ih navodi na metodološko unapređivanje nastavnog procesa. Obično nastavnici i nastavnice osmišljavaju strategije sveobuhvatnog razvoja učenika i učenica. Ovakve strategije podrazumijevaju primjenu različitih modela stvaranja podsticajne i podržavajuće atmosfere u školi. Kroz različite nastavne i vannastavne aktivnosti (radionice, tematske roditeljske sastanke, obilježavanje važnih datuma, forum teatre...), rad se fokusira na razvoj inkluzivnosti škole u kojoj je ljubav prema djetetu dominantna misija.“

mr Nada Mitrović, pedagogica

Uspješno koordiniranje nastavnim i vannastavnim aktivnostima uz spremnost kolega i kolegica na kooperativni pristup i angažovanje rezultiralo je mnoštvom aktivnosti među kojima izdvajamo Javni čas Engleskog jezika koji se upravo bavi temom kreativnosti.

JU OŠ "Mileva Lajović Lalatović"

Aktiv engleskog jezika

vas poziva da prisustvujete
javnom času

**"YOU CAN'T USE UP
CREATIVITY.
THE MORE YOU USE,
THE MORE YOU HAVE."**

26. decembar 2023. godine
sa početkom u 17:30 h

SALA KUD-A

**Javni čas engleskog jezika
26. decembar 2023. godine**

Aktiv engleskog jezika
Jelena Mrkaić
Radmila Pejović
Jelica Janičić
Vesna Guzina
Olivera Lasica
Vesna Miković
Milka Cerović

***„Ne možete iskoristiti
kreativnost. Što je više
koristite, više je imate.“***

SRCEM I RIJEČIMA...

Osnovna škola „Ratko Žarić” – Nikšić

„Kreativnost kod svojih đaka negujem kroz različite metode i pristupe koji ih podstiču na istraživanje, kritičko mišljenje i originalno izražavanje. Najvažnije mi je da u učionici stvorim atmosferu u kojoj se osjećaju slobodno da izraze svoje ideje, bez straha od grešaka. Sigurna sam da se kreativnost najbolje razvija kada učenici i učenice imaju priliku da eksperimentišu, postavljaju pitanja i istražuju svijet oko sebe na njima svojstven način.”

Radojka Draganić, profesorica CSBH jezika i književnosti

Program „Moje vrijednosti i vrline” podstiče kooperativnost između nastavnica i nastavnika i njihovih đaka na različite načine. Njihova zainteresovanost za digitalne sadržaje osavremenila je prostor zajedničkog interesovanja. Kreativan pristup u kreiranju digitalne publikacije koja za temu uzima socio-emocionalne kompetencije realizovan je u Osnovnoj školi „Ratko Žarić”.

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Inspirisana obukom „Moje vrijednosti i vrline” i željom da sa đacima kreira poruke koje su njima bliske, profesorica Radojka Draganić podstakla je svoje mlade saradnike i saradnice na kreiranje publikacije koja u prvi plan stavlja njihovu želju da kreiraju i promišljaju. Ovom prilikom odjeljenja IX2 i IX4 su združila

svoje snage ispoljavajući timski duh, zajedništvo i empatiju. Poruke kreirane ovom prilikom više su nego podsticajne za vršnjačko okruženje, ali i za svijet odraslih.

<https://www.facebook.com/share/p/1FieL5rwsN/>

**ŠKOLSKI ČASOPIS „SRCEM I RIJEČIMA“
OŠ „RATKO ŽARIĆ“**

SAOSJEĆAM SA...

EMPATIJA

**ZAHVALNA
SAM**

ZAHVALNOST

ZAHVALAN SAM

SAOSJEĆAJNOST

„Uživam na časovima koji od mene zahtijevaju da ispoljim neki vid kreativnosti. Takvi časovi su motivacija i inspiracija ne samo za mene već i za one učenice i učenike koji još uvijek nijesu svjesni da posjeduju određene talente. To su oni časovi na kojima slobodno izražavate mišljanja i osjećanja, časovi koji se pamte.“

Dina Jaganjac, učenica

VRLINE SU MEĐU NAMA

”

„Program „Moje vrijednosti i vrline“ je zaživio i baštini se u Osnovnoj školi „Ratko Žarić“ od školske 2016/17.godine. Od tog vremena pa sve do današnjih dana, a vjerujemo da će tako biti i u budućnosti, vrijednosti i vrline su „osvježile“ i ojačale moj profesionalni segment života – kao psihološkinje, takođe i nastavnice, te cjelokupan školski život. Vremenom postao je naš „jak vjetar u leđa“ koji nas je osnažio, naučio, pomogao da rastemo i razvijamo se i u izazovnim trenucima. Sve aktere školskog života je kroz sve ove godine osnažio na putu dosezanja empatične, optimistične, poštene, timske zajednice koja mladim ljudima daje snažnu osnovu za dalji razvoj i napredak.“

Maja Radojičić, psihologica

EMPATIJA

Empatija kao sposobnost razumijevanja emocija drugih ljudi i obrazovanje kao proces sticanja znanja, vještina, vrijednosti i stavova najdublje su povezani. Obrazovanje lišeno empatije ne može biti cjelovito i svrsishodno.

Od nastavnika i nastavnica zahtijeva se da demonstrira ovu sposobnost kroz aktivno slušanje bez osuđivanja, razumijevanje učeničke perspektive, kooperativno učenje i saradnju, saosjećanje u svakodnevnoj komunikaciji, stvaranje sigurnog prostora za emocionalni rast, ali i za pad.

Podsticanje empatije za cilj ima kreiranje valjanog odnosa učenika i učenica prema školi, nastavnicima i nastavnicama, roditeljima, okruženju u školi i van nje. Učenici i učenice koji imaju osjećaj da su shvaćeni i prihvaćeni lakše će savladavati gradivo predviđeno predmetnim programima. Emocionalna inteligencija podstaknuta u školskom okruženju će biti preduslov razvoju cjelovitih ličnosti koje će spremno prihvatiti lične i profesionalne izazove.

Ukoliko se osvrnemo na izuzetnost i čovjekova postignuća do danas, ne možemo a da ne uočimo da je empatija dio uspjeha najvećih umova čovječanstva bilo da je riječ o svijetlim primjerima nauke, književnosti, slikarstva, muzike, teatra, filma ili sporta. Dakle, empatija je esencijalno važna za akademski uspjeh.

I najzad, inkluzivno obrazovanje koje podrazumijeva jednaku dostupnost znanja i vještina za svu djecu, zahtijeva visok stepen empatije kako prilikom kreiranja obrazovnih politika, tako i prilikom njihovog sprovođenja.

Đaci će možda zaboraviti što ste nekom prilikom učinili ili rekli, ali će zauvijek pamtiti kako su se u školi osjećali.

ZVUK VRIJEDNOSTI I VRLINA

Osnovna škola „Milija Nikčević“ – Nikšić

„Program „Moje vrijednosti i vrline“ nas iz časa u čas podsjeća da su svi predmeti i sve nastavne jedinice i te kako važne za život, zanimljive i zabavne ako se predstave učenicima i učenicama na dobar način. Program unosi posebno osvježanje, slobodu i entuzijazam u svakodnevnu pripremu za nastavu.“

Marija Pejović Zeković, profesorica CSBH jezika i književnosti

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Profesorica Marija Zeković sa svojim učenicima i učenicama koji pohađaju časove izbornog predmeta Medijska pismenost pronalazi način da poveže novostečena znanja o ubjeđivačkim tehnikama medijskog sadržaja sa vrijednostima i vrlinama koje je neophodno njegovati. Nakon prikupljenih informacija i materijala o životu pčela, učenici i učenice su napravili selekciju podataka, izabrali i kreirali odgovarajući vizuelni materijal koji prati kratka priča o empatiji. Ovim videom su željeli da skrenu pažnju ljudi na posljedice nesavjesnog postupanja prema životnoj sredini. Djeca su, koristeći znanja i vještine iz Medijske pismenosti, kreirala medijski sadržaj kojim su pokazala društvenu odgovornost.

Kratak video možete pogledati ovdje.

<https://www.facebook.com/share/v/16mqYeuUsz/>

VRLINE SU MEĐU NAMA

Zajedništvo i saradnja više učenika i učenica ogleda se u istraživačkim aktivnostima **Julije Roganović** i **Martine Mitrić**, montaža materijala povjerena je **Nikoli Šćepanoviću** i **Vojislavu Bulatoviću**, dok su glasove animiranim pčelama pozajmile **Vladana Kostić** i **Jovana Jovanović**.

POŠTOVANJE I PODRŠKA – TEMELJI EMPATIJE

„Učešće u programu „Moje vrijednosti i vrline“ omogućilo mi je da dodatno sagledam značaj razvijanja moralnih vrijednosti i vrlina kod učenika i učenica što smatram ključnim segmentom obrazovno-vaspitnog rada. Obuka mi je dala nove ideje i pristupe koje mogu primjeniti u svakodnevnoj nastavi, kako bih kod učenika i učenica razvila osjećaj empatije, poštovanja, odgovornosti i solidarnosti. Ovaj Program je temelj za izgradnju povjerenja i pozitivnog odnosa sa učenicima i učenicama što direktno utiče na motivaciju i uspjeh u učenju.

Vjerujem da obrazovanje ima pravi smisao tek kada, pored znanja, djeci prenesemo i temeljne životne vrijednosti.“

Vida Raičević, profesorica razredne nastave

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Svakodnevni boravak u učionici učiteljice Vide i njenih učenika i učenica oplemenjen je promišljanjem o vrijednostima i vrlinama. Jedna od njihovih tradicionalno pripremanih aktivnosti u toku školske godine podrazumijeva pažljivo osmišljavanje Svjetskog dana romske kulturne baštine. Istraživanje i priprema realizovanih aktivnosti podrazumijeva kontinuirano isticanje važnosti uvažavanja i saradnje, ali i njegovanje poštovanja i

istinske podrške učenicima i učenicama romske populacije. Time su pokazali da empatiju mogu izraziti igrom i pjesmom. Djelić aktivnosti dostupan je je ovdje.

<https://www.facebook.com/share/v/19626zAjYX/>

<https://www.facebook.com/share/v/1F7HUM4AhE/>

VRLINE SU MEĐU NAMA

Danilo Vušović, učenik

„Biti dio ovakvog iskustva čini da moje srce kuca jače. Pružiti ljubav onima kojima je potrebna, poseban je osjećaj. Vjerujem da male stvari mogu donijeti velike promjene.“

„Program „Moje vrijednosti i vrline“ pomogao mi je da shvatim koliko su poštovanje, ljubaznost i podrška drugima važni. Sve što smo zajedno radili pomoglo mi je da bolje razumijem, shvatim i primjenim u školi i van nje.“

Elena Ždraljević, učenica

SVE BOJE EMPATIJE I DRUGARSTVA

Osnovna škola „Meksiko“ – Bar

„Empatija je kada znaš kako mu je.“

Maša, učenica IV razreda

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Kada smo ga upoznali, Vedran Lero bio je učenik IV razreda Osnovne škole „Meksiko“ iz Bara. Pokazivao je izuzetno interesovanje za učenje i imao odlične ocjene iz svih predmeta. Ipak, njegova darovitost posebno je vidljiva kada je u pitanju Likovna kultura. Na školskim takmičenjima višestruko je nagrađivan.

Različitim tehnikama i od najraznovrsnijih materijala stvarao je svijet vrlina na koje su se ugledali svi drugari i drugarice iz razreda. Vještina kojom oblikuje materijale, bira boje, kreira oblike nije ostala usamljena. Svojim vještinama, Vedran je pridružio i vrijednosti koje su pokrenule posebno vrijednu priču pod školskim krovom.

VRLINE SU MEĐU NAMA

Ipak, Vedran je zaslužio mnogo vrednije priznanje. Naime, on uči sa dječakom koji je dugo pružao otpor prema olovkama i bojicama. Njegov drug Aleksa nerado je iskazivao svoj bogati unutrašnji svijet bilo kakvom slikom ili ilustracijom.

Ipak, Vedran je ispoljavao empatiju i želju da radi zajedno sa Aleksom. Malo po malo, Aleksa je sve češće koristio olovke, bojice i flomastere. Časovi Likovne kulture za njega su bili obojeni Vedranovom empatijom. Rezultat njihovog rada izložen je već na sljedećoj školskoj izložbi.

OSJEĆAŠ TI... OSJEĆAM JA...

Osnovna škola „Marko Miljanov” – Bijelo Polje

„Program omogućava kreiranje pozitivne, inkluzivne atmosfere u učionici gdje se svako dijete osjeća prihvaćeno i poštovano. Uočila sam da se socijalna dinamika odnosa među učenicima i učenicama mijenja te da svako od njih kao individua i svi zajedno kao kolektiv postepeno grade temelje životnih vrijednosti. Primjenom ciljanih aktivnosti na času primjetila sam da pored socijalnih i emocionalnih vještina, ove radionice doprinose valjanom usvajanju akademskih znanja. Zaključujem da kao rezultat primjene možemo očekivati razvijanje odgovornih i saosjećajnih ličnosti.”

Gordana Radović, profesorica razredne nastave

VRLINE SU MEĐU NAMA

Povod za razvijanje empatije u učionici prisutan je svakodnevno. To se naročito odnosi na ona odjeljenja gdje se školuju djeca sa određenim razvojnim deficitom. Podsticajno okruženje učinilo je da učenica Hana s radošću pohađa nastavu i savladava programom predviđene ishode. Osmijeh na fotografiji govori sve. Hana sa drugarima, fotografija ima ideju: Obuj tuđe cipele.

DIGITALNI PODSJETNIK NA STVARNE VRIJEDNOSTI

Osnovna škola „Radomir Mitrović” – Berane

„Program „Moje vrijednosti i vrline” inspiriše iz jednog razloga – uči nas da budemo bolji ljudi. Uz ovaj program djeca poštuju jedni druge, bivaju iskreniji i odgovorniji. Svakodnevno smo podstaknuti na razmišljanje o sopstvenim postupcima.”

Radmila Bošković, profesorica Ruskog jezika

VRLINE SU MEĐU NAMA

Nastavnica Radmila Bošković i njeni vrijedni đaci koriste različite tehnike i alate da promovišu vrijednosti i vrline. Ovom prilikom su kreirali digitalni časopis koji u nekoliko jednostavnih, ali sugestivnih poruka podsjeća na važnost međuljudskih odnosa i mjesto koje u tom prostoru zauzimaju empatija i zahvalnost.

<https://www.storyjumper.com/book/read/179193571/67ac874ad34fa>

TOLERANCIJA

Iako smo često skloni da tolerisanje smatramo i trpljenje nečega što nam u potpunosti ne odgovara, suština tolerancije ogleda se u prihvatanju drugačijeg i to na način koji omogućava da mijenjamo sebe prihvatajući različitosti. Ovdje je posebno važno naglasiti da je čovjeku dato da prihvata ono što drugi i drugačiji nijesu mogli birati.

Tolerancija je neophodan preduslov uključivanja svakog bića u brojniju skupinu ljudi. Ona će, združena sa ostalim vrijednostima i vrlinama, doprinijeti lakšem i funkcionalnijem savladavanju školskih zadataka, te razvoju humanih ličnosti.

Tolerancija podstiče na razumijevanje različitih perspektiva, mogućnosti i okolnosti. U samoj srži tolerancije stoji odnos prema nesuglasicama kojih u školi može biti uvijek, ali koje mogu biti riješene na miroljubiv način i bez konflikta.

Učionica koju ne krasi visoki stepen individualne i kolektivne tolerancije ne može postati sigurna, bezbjedna i inkluzivna.

Obrazovanjem je neophodno podsticati učenike i učenice na kritičko razmišljanje o različitim kulturama, religijama, tradicijama i to uvijek sa idejom da svako od nas ima jednako pravo na dijalog, polemiku i diskusiju.

Najprirodniji način dostizanja tolerancije kreiraju nastavnici i nastavnice koji demonstriraju širinu u svom kazivanju i djelovanju i time podučavaju svoje učenike i učenice.

Porodični izazov – ZAJEDNO SMO JAČI!

Osnovna škola „Dr Dragiša Ivanović“ – Podgorica

„Program „Moje vrijednosti i vrline“ na samo da naglašava i funkcionalizuje prenošenje znanja, već utiče na pedagoški stil nastavnika i nastavnica. Pored mnogih znanja stečenih za vrijeme studija, stekla sam drugačije uvide o svojoj pedagoškoj praksi. To me je navelo da svoje oduševljenje programom dijelim sa đacima i roditeljima.“

Jasminka Bećirović, profesorica razredne nastave

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Spremnost učenika i učenica da njeguju i demonstriraju toleranciju u najsnažnijoj je vezi sa porukama koju djeca donose od kuće. Uočivši izazove današnjice, prezaposlenost roditelja, društvena kretanja i globalnu izloženost algoritamskom vaspitanju, učiteljica Jasminka je osmislila i realizovala radionicu koja za cilj ima intenziviranje saradnje sa roditeljima/starateljima. Ovom prilikom u prvi plan je postavljena ideja o toleranciji kao vrlini koju djeca usvajaju po modelu.

Realizovana aktivnost nosi naziv *Porodični izazov – zajedno smo jači!* Nakon kratkog upoznavanja i predstavljanja pravila, učesnici i učesnice su podijeljeni u timove, koji su zajedno radili na rješavanju različitih izazova.

Radionica je bila podijeljena u nekoliko aktivnosti koje su zahtijevale saradnju i

toleranciju djece u odnosu na roditelje/staratelje i roditelja u odnosu na djecu.

1. **Most povjerenja** – kreiranje mosta od ponuđenog materijala tako da most izdrži određeni teret. Upravo onako kako roditelj/staratelj kreira svoje dijete, ali i onako kako dijete utiče na roditeljsku/starateljsku ulogu.
2. **Zajedno do cilja** – Kroz koordinisane pokrete sa kanapom i olovkom, porodice su morale da nacrtaju zadate oblike, što je zahtijevalo pažljivo slušanje i zajedničko donošenje odluka.
3. **Pred izazovom** – tolerancija podrazumijeva mišljenje i ponašanje, te zahtijeva donošenje odluka u neočekivanim situacijama. Ovom prilikom, učili su jedni od drugih i demonstrirali svoje sposobnosti.

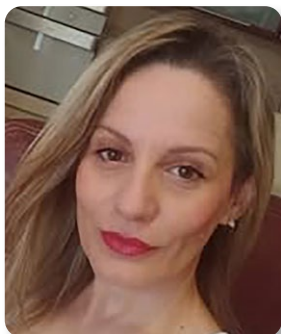

„Iako imam dvoje starije djece, prvi put sam bila u prilici da prisustvujem ovakvom događaju. Učiteljica je valjano osmislila aktivnosti, a mi smo uživali više nego li sama djeca. Ovakve radionice podstiču povjerenje, razmjenu, toleranciju, samopouzdanje.“

Nataša Vučelić, roditeljka učesnica

SVI SE UKLAPAMO!

Osnovna škola „Vladimir Nazor“ – Podgorica

„Kada su vrijednosti dio školskog života razvija se kultura valjane komunikacije i saradnje, sigurnost u sebe i povjerenje u druge što doprinosi smanjenju vršnjačkog nasilja i prevenciji nekih oblika diskriminacije. U svakodnevnom radu sa đacima primjećujem brojne benefite primjene programa „Moje vrijednosti i vrline“. Ovi benefiti su vidljivi kod učenika i učenica, nastavnika i nastavnica, u saradnji sa roditeljima/starateljima.“

Edita Zvrko, profesorica Engleskog jezika

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Radionica pod nazivom „Svi se uklapamo“ realizovana je u odjeljenju VIII3, a održana je u cilju osnaživanja tolerancije. Učenicima i učenicama su predstavljeni koncepti vrijednosti i vrlina, a zatim je posebna pažnja posvećena svjesnosti o različitostima među ljudima, njihovim osobenostima, kulturama iz kojih dolaze. Kroz grupni rad i zajedničko kreiranje panoa, svi učesnici i učesnice su podstaknuti na razmišljanje o predrasudama koje često sprječavaju prihvatanje, saradnju i osjećanje pripadnosti. U završnim aktivnostima istaknuto je razumijevanje da su svi ljudi podjednako važni i vrijedni, te da razlike među njima doprinose obogaćivanju iskustva svakog pojedinca i svih skupina ljudi.

Dakle, svi se uklapamo i svi pripadamo!

Učenici i učenice su radionicu prihvatili s entuzijazmom i pokazali otvorenost za aktivno učešće i spontano dijeljenje stavova, ideja, mišljenja i dosadašnjih iskustava.

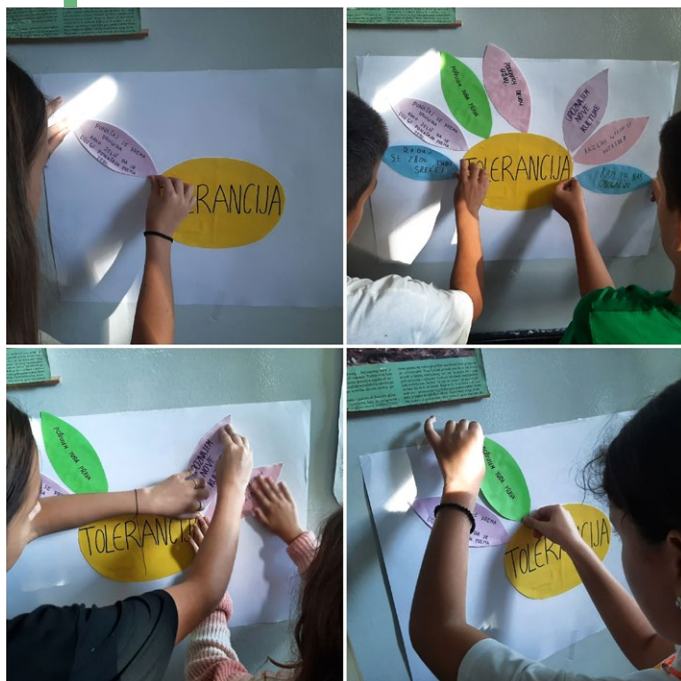
KAD SE MALE RUKE I MISLI SLOŽE...

Osnovna škola „Vladimir Nazor“ – Podgorica

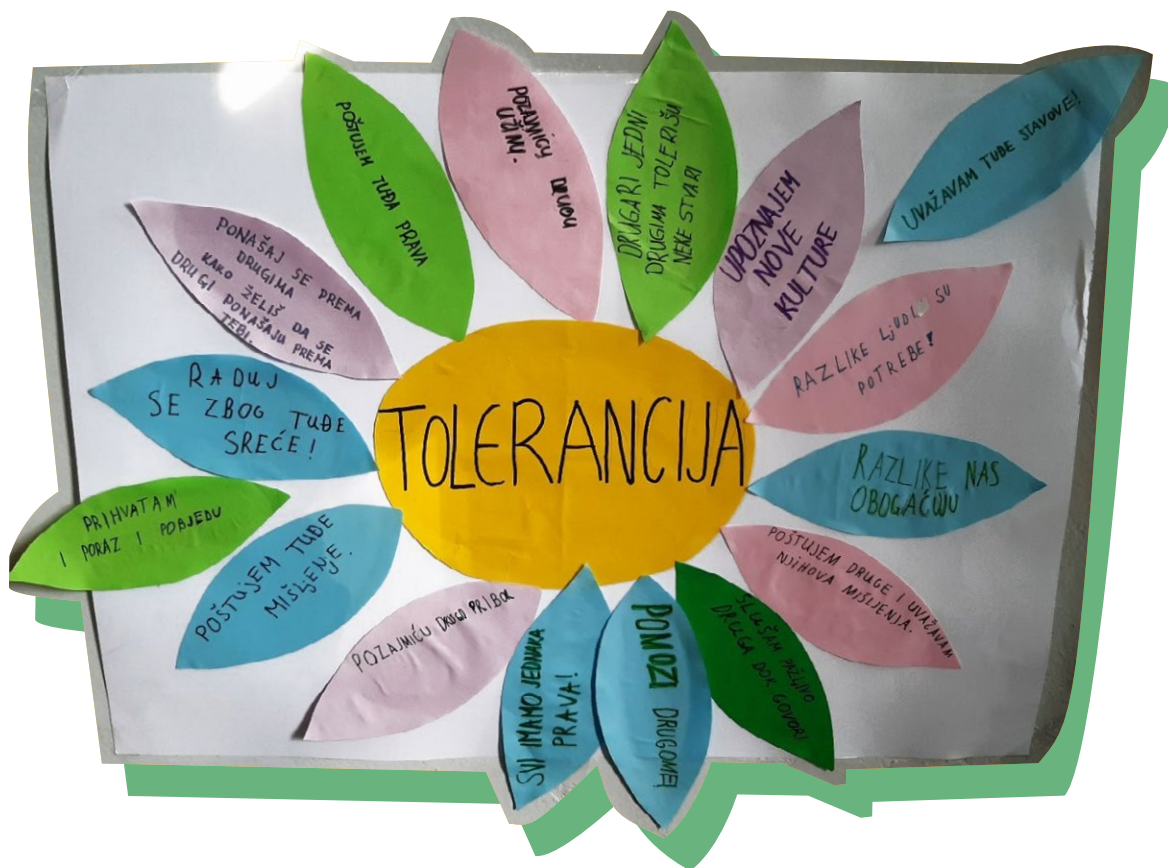
„Primjenjujući znanja stečena na obuci, primjećujem kod učenika i učenica intenzivnu motivaciju za rad, misaonu aktivaciju, sigurnije izražavanje mišljenja i razumijevanje tuđih stavova.“

Tanja Došić, profesorica razredne nastave

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Aktivnost na času je podrazumijevala pripremu jednostavnih materijala za izradu cvijeta koji će mirisati na podršku, razumijevanje, prihvatanje. Učenicima i učenicama su podijeljene kratke problemske situacije koje su analizirali u paru. Svaki par je imao zadatak da na osnovu date situacije navede makar jedno iskustvo iz stvarnog života. Tolerancija je bila u središtu njihovog interesovanja i činilo se da bi i sami bili sposobni da govore na ovu temu kao vršnjački edukatori i edukatorke.

VRLINE SU MEĐU NAMA

Iako je škola obuhvaćena programom „Moje vrijednosti i vrline“ od septembra 2024. godine, članovi i članice školskog Tima pokazuju izuzetno interesovanje za primjenu znanja stečenih na obuci. Primjena ovog Programa u svakodnevnoj pedagoškoj praksi intenzivira razvoj socijalnih i emocionalnih vještina i istovremeno nudi pregršt ideja.

„U dosadašnjem radu pokrenuli smo niz aktivnosti, radionica, okruglih stolova, diskusija na nivou stručnih aktiva i namjeravamo da proširimo svoje aktivnosti, posebno imajući u vidu da nas čeka ulazak u novi školski objekat. Učešće u ovom programu ujedinilo nas je i podstaklo da kreiramo, razvijamo i promovišemo vrijednosti i vrline.“

Bojana Janjušević, pedagogica

ŽIVOTNE VRIJEDNOSTI

Osnovna škola „Pavle Rovinski“ – Podgorica

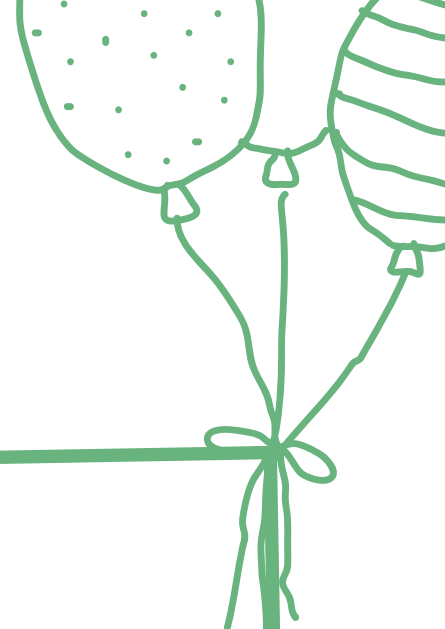
VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Koje vrijednosti podržavamo je jedno od bitnijih pitanja budućnosti naše djece i budućeg društva. Životne vrijednosti podstiču zdrav mentalni razvoj i određuju nam prioritete u životu, način na koji se ponašamo, ono u što vjerujemo i kakve odluke donosimo.

Na formiranje vrijednosti djece utiče porodica, vršnjaci, društvo, mediji i, nesumnjivo, škola. Prve životne vrijednosti se stiču u porodici jer su roditelji/staratelji prvi modeli ponašanja i graditelji moralnih principa njihove djece. Djeca upijaju životne vrijednosti, stavove, norme i pravila svojih roditelja /staratelja. Pravilan stil vaspitanja, roditeljska ljubav i zdravi roditeljski odnosi usmjeriće mlade ka zdravim vrijednostima u životu. Pažljiv pristup djetetu, kvalitetno provedeno vrijeme sa njim, jasno definisana pravila ponašanja, prepoznavanje, podsticanje i pohvaljivanje postignuća, uvažavanje njegovih potreba, neuslovljavanje i prihvatanje, podsticanje izražavanja osjećanja su dobri preduslovi izgradnje zdravih vrijednosti i vrlina kod njih.

Škola uz porodicu je jedan od važnih prenositelja pravih vrijednosti mladima. To je sredina u kojoj mladi provode značajan dio vremena. Ona kao organizovan sistem, kroz planski i sistematski rad vaspitava i obrazuje, ima posebnu odgovornu društvenu ulogu u razvoju moralnih stavova, socijalnih vještina i vrijednosti kao i razvoju ličnosti u celini. U školi su učenici i učenice u neprestanoj interakciji sa drugim učenicima i učenicama, nastavnicima i nastavnicama i odraslim osobama i tako su izloženi njihovom pozitivnom ili negativnom uticaju

na vrijednosni sistem. Što je uzrast učenika i učenica niži, veća je mogućnost i uloga nastavnika i nastavnica na usmjeravanje i podsticanje vrednosnih stavova.

U periodu puberteta mladi počinju da stvaraju sliku o sebi. Uticaj vršnjaka i vršnjakinja je jak. Javljaju se promjene u načinu razmišljanja i one utiču na ponašanje, stavove i doživljaj svijeta. Pretjerano su kritički i idealistički nastrojeni, ulaze u sukobe sa roditeljima/starateljima i drugima, radije slušaju sebe i često reaguju ne razmišljajući o posljedicama. Sve je veći interes za sebe, za lične probleme pa se i samoprocenjuju: Ko sam ja kao osoba? Šta želim biti? Kako ću postići to što želim? Dakle, u fazi formiranja identiteta, sve bliži su vršnjacima i vršnjakinjama i njihovom uticaju u formiranju vrijednosti.

Univerzalne vrijednosti koje afirmišu društvena zajednica značajno utiču na razvoj pravih životnih vrijednosti mladih. U značajnoj mjeri opredeljuju put mladog čovjeka. Mediji takođe, kao bitan segment kreiranja javnog mnjenja i ukupnih vrijednosti u društvu, utiču na razvoj vrijednosnog sistema budućih generacija.

Svakako da škola treba da ima najmoćniji uticaj na razvoj adekvatnih socijalnih i moralnih vrijednosti i kao takva treba da iskoristi sve zakonitosti psihičkog razvoja mladih i podstiče pozitivan razvoj vrlina i vrednosti (ljubav, znanje, mudrost, mišljenje, toleranciju...). Dužnost porodice, škole i društva je da podrže mlade u izgrađivanju pravih životnih vrijednosti.

Rena Rakčević, pedagogica

VRLINE SU MEĐU NAMA

Primjer saradnje na nivou školskog tima koji za cilj ima podsticanje razvoja socijalnih i emocionalnih vještina učenika i učenica realizovan je u Osnovnoj školi „Pavle Rovinski“ u Podgorici.

Ovom prilikom aktivnost su realizovale članice tima: **Nevenka Petričević, Ivana Ulcinjak, Majda Hodžić i Tanja Frljučkić.** U želji da podstaknu kooperativnost među učenicima i učenicama različitih osnovnoškolskih uzrasta uključile su djecu I, III, VII, VIII i IX razreda.

Toga dana je u holu naše škole oživljeno sjećanje na djecu koja su bila nevine žrtve rata i poslata podrška onim vršnjacima koji su, nažalost, i danas u takvoj životnoj neprilici.

Aktivnost je imala za cilj razvijanje svijesti o neophodnosti razvijanja tolerancije na različitost i podsticanje razvoja empatije. Za polazište je uzet „Dnevnik Ane Frank“ i prijateljstvo sa njenom imaginarnom prijateljicom Ketii. Kroz niz različitih, kreativnih pristupa tkana je antiratna poruka. Na sceni su se smjenjivali prošlost i sadašnjost, note i riječi, bol i utjeha, suze i osmjesi. Učenici i učenice su bili svjesni da rade nešto važno i zato su bili posebno nadahnuti, a nastavnice koje su radile sa njima, neizmjereno ponosne.

OBAVEZE POTPISNIKA I POTPISNICA UGOVORA

Osnovna škola „Radomir Mitrović” – Berane

VRLINE SU MEĐU NAMA

„Obaveza i odgovornost odraslih je da podučavaju djecu sopstvenim primjerom, zbog toga znamo da im možemo ponuditi samo ono što i sami posjedujemo”

mr Ljiljana Radenović, profesorica razredne nastave

Učiteljica Ljiljana Radenović na jednostavan i efikasan način podsjeća svoje đake i od malena podučava da preuzimaju odgovornost za svoje postupke, kako biti tolerantan. Zajedno sa njima kreirala je interesantan Ugovor o toleranciji koji svojim sadržajem upućuje učenike i učenice na uspostavljanje, unapređivanje i poštovanje vrijednosti i vrlina.

Berane

Učiteljica

29.01.2025. godine

mr Ljiljana Radenović

UGOVOR O TOLERANCIJI

Potpisivanjem ovog ugovora obećavamo da ćemo:

- » Paziti da ne optužimo nevinog druga/drukaricu;
- » Potruditi se da popravimo odnose i kažemo „Izvin“;
- » Potruditi se da ne povrijedimo tuđa osjećanja;
- » Govoriti lijepo i da se nećemo rugati drugu/drukarici;
- » Uključiti sve drugare u igru i druženje;
- » Pomažati i podržavati jedni druge;
- » Voditi razgovor pristojno i ne koristiti ružne riječi;
- » Paziti na tuđe stvari kao da su tvoje;
- » Poštovati tuđe prijedloge ili mišljenja;
- » Pokazati zahvalnosti i reći „Hvala“ kada je potrebno;
- » Voditi računa da ne budemo ljubomorni na druga i drukaricu.

SAMOKONTROLA

Samokontrola je sposobnost osobe da upravlja ispoljavanjem svojih emocija, stavova, ali i ponašanjem i impulsima kako bi postigla određene ciljeve i prihvatila one društvene norme koje podrazumijevaju dobrobit za pojedinca i društvo u cjelini.

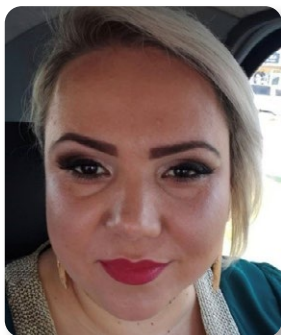
Odnjegovati mladu osobu koja posjeduje izvjesne aspekte samokontrole moguće je samo uz brižno podsticanje pažnje i koncentracije, kontrole emocija u onim situacijama koje čak prepoznaje kao stresne; samodiscipline, odupiranja brojnim iskušenjima i preuzimanja odgovornosti.

U eri permisivnog (popustljivog) vaspitanja od izuzetne je važnosti da svi budemo zapitani kako se postavljaju jasne granice i kako možemo procijeniti kada su te granice suviše krute, a kada su suviše labave. U nastavnim i vannastavnim okolnostima neophodno je postavljati jasne ciljeve i predvidljive korake koji vode do cilja, buditi motivaciju u svim prilikama i odlagati zadovoljstva i nagrađivanje. U školi možemo razvijati sposobnost upotrebe onih tehnika koje doprinose samoregulaciji i stišavanju burnih emocija, ohrabriti pozitivna ponašanja i uvijek davati odmjerenu povratnu informaciju.

Razvijena samokontrola pozitivno utiče na akademski uspjeh, socijalne vještine i niz drugih aspekata dobrobiti cjelovite ličnosti učenika i učenica.

SIGURAN PUT DO CILJA

Osnovna škola „Vladimir Nazor“ – Podgorica

„Ako postoje istinska odgovornost koju poziv zahtijeva od nas, onda je to, bez sumnje, karakterno obrazovanje koje za cilj ima podršku cjelovitom razvoju ličnosti.“

Jelena Radonjić, profesorica razredne nastave

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Ovom prilikom učiteljica je podstakla učenike i učenice da se kreću u malim timovima, odmjerenim i promišljenim koracima, bez namjere da se djeca takmiče ko će prije stići do cilja, već je ideja da uz visok stepen samokontrole svi doprinesu kretanju. Naizgled ovo je jednostavno osmišljena aktivnost, ali kao takva, zahtijeva od učenika i učenica da budu strpljivi, pažljivi, fokusirani, brižni.

BOMBONIJADA – ukusi strpljenja i samokontrole

Osnovna škola „Oktoih“ – Podgorica

Nastavnik: mr Sava Kovačević, profesor razredne nastave

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKJE SVAKODNEVICE

Igra je ponekad neophodan preduslov za razvoj vrlina u učionici. Učitelj Sava i đaci radoznalci nerijetko organizuju ovakav vid podsticanja samokontrole. Svi đaci dobijaju po tri bombone, ukoliko ih do kraja dana ne otvore, dobijaju još tri bombone. Ukoliko isti broj sačuvaju do početka nastave predviđene za sutra, dobijaju duplu količinu bombona.

ISPECI PA RECI

Osnovna škola „Risto Ratković” – Bijelo Polje

„Program je zamišljen tako da nudi cjelovitu podršku i poziva na rast i djecu i nastavnike i nastavnice. Na radionicama uživamo, a rezultati su vidljivi za vrijeme trajanja aktivnosti i svakodnevno u učionici. Primjenom programa olakšavamo socijalizaciju djece, unapređujemo njihove komunikacione sposobnosti, osnažujemo saradnički duh i malim, predvidljivim koracima osvajamo vrijednosti i vrline.”

Elza Numanović, profesorica razredne nastave

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Časovi odjeljske zajednice su vrijeme predviđeno za rad na programskim aktivnostima. Učiteljica Elza i njeni učenici i učenice tada kreiraju one sadržaje koji će biti svakodnevni podsjetnik na važnost strpljenja i samokontrole. Ovom prilikom za polazište uzimaju narodne poslovice i mudrosti koje ističu važnost promišljanja prije nego se opredijelimo da nešto kažemo ili uradimo.

OPTIMIZAM

Optimizam podrazumijeva povjerenje u pozitivan ishod, bez obzira na prepreke koje se mogu naći na putu do cilja. Optimisti su oni koji vide prilike umjesto gubitaka i vjeruju da postoji način da se pronađe optimalno rješenje.

Razvoj optimizma u školi podrazumijeva da ne govorimo o ocjenama i vrednovanju postignuća numeričkom skalom procjene, već da se fokusiramo na trud, napredak i sami proces učenja i razvoja. Podrška i motivacija koja je đacima ponuđena u pozitivnoj školskoj atmosferi omogućavaju razvoj optimizma.

Optimizam u učionici modeluje prije svega nastavnik, odnosno nastavnica kada asertivno komunicira, emituje smirenost i konstruktivno prilazi svojim profesionalnim izazovima. Na taj način razvija otpornost na neuspjeh kod svih učenika i učenica.

Optimističan pogled može doprinijeti boljem mentalnom zdravlju, ali svakako mora biti utemeljen i uvremenjen kao realističan pogled na svijet. Optimizam u obrazovanju nije samo pitanje pozitivnog razmišljanja – on oblikuje način na koji učenici i učenice vide svijet i svoju sposobnost da u njemu uspiju.

OLOVKA PIŠE SRCEM

Osnovna škola „Oktoih“ – Podgorica

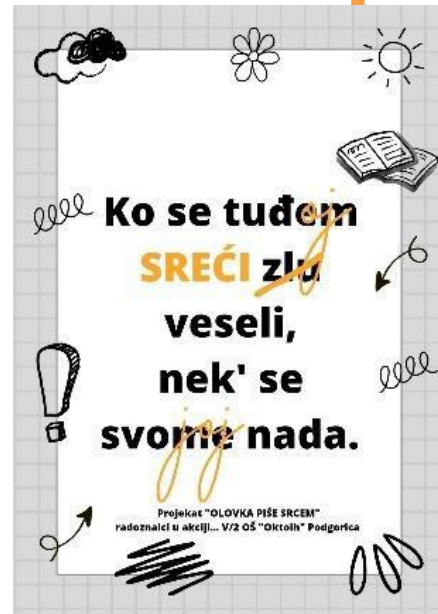
„Ohrabrena posvećenošću svog kolege Save Kovačevića, svakodnevno se trudim da djeci ponudim one aktivnosti koje mogu doprinijeti razvijanju vrijednosti i vrlina.“

Slavica Novović, profesorica razredne nastave

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Narodne poslovice i izreke kao svestremene mudrosti mogu dobiti svoju savremenu verziju i postati resurs koji sa lakoćom komunicira sa djecom nižeg osnovnoškolskog uzrasta. Optimizam može biti sugerisan na najrazličitije načine, a evo jednog primjera.

ZNAČAJNE LIČNOSTI I NJIHOVE VRIJEDNOSTI

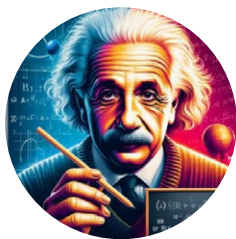
Osnovna škola „Oktoih“ – Podgorica

„Svaki dan je nova prilika za razvijanje vrijednosti i vrlina kod naših učenika i učenica, zagledana u njih i njihove sposobnosti rado skrećem njihovu pažnju na vedrinu i optimizam kao preduslove uspjeha u učenju.“

Ivana Bracanović-Vučeljić, profesorica razredne nastave

Vođena vrijednostima i vrlinama značajnih ličnosti, učiteljica Ivana je podijelila sa svojim učenicima i uenicama interesantne detalje iz njihovih biografija i pozvala na obogaćivanje poznavanja opšte kulture, ali i povjerenje u sopstvene snage koje jednog dana mogu promijeniti svijet.

Ajnštajnova teorija relativiteta promijenila je razumijevanje vremena i prostora. Njegova neprestana radoznalost i kreativno razmišljanje o prirodi univerzuma odveli su ga na put ka revolucionarnijim otkrićima.

Marija Kiri je prva žena koja je osvojila Nobelovu nagradu i jedina osoba koja je dobila Nobelovu nagradu u dvije različite naučne oblasti (fizika i hemija). Njeno istraživanje radijuma bilo je izuzetno strpljivo i precizno, a njen pošten rad postavio je standarde za naučnu etiku. Radila je u teškim uslovima, ali nije odstupala od etičkih normi i transparentnosti.

Darvin je poznat po svojoj teoriji evolucije putem prirodne selekcije, ali do ovog otkrića došao je zahvaljujući decenijama strpljivog proučavanja i prikupljanja podataka. Njegova radoznalost o životu na Zemlji i beskonačna strpljivost u radu omogućili su mu da stvori teoriju koja je promijenila razumijevanje biološke evolucije.

Jane Goodall je postala svjetski poznata po svom revolucionarnom radu sa šimpanzama u Tanzaniji. Njena empatija prema životinjama omogućila joj je da izgradi odnos sa šimpanzama i razumije njihovo ponašanje. Istovremeno, njen rad skrenuo je pažnju na odgovornost ljudi prema očuvanju životinja i njihovih staništa.

Galileo je bio pionir moderne astronomije i nauke. Njegova neograničena radoznalost vodila ga je do otkrića teleskopa i posmatranja Jupitera i njegovih mjeseca. Takođe je pokazao veliku hrabrost i integritet suočavajući se s crkvom koja se protivila njegovim tvrdnjama da Zemlja nije centar svemira.

Rejčel Karson je svojom knjigom Tiho proljeće skrenula pažnju na štetne efekte pesticida i hemikalija na prirodu i ljude. Njeno saosjećanje prema okolini i osjećaj odgovornosti prema budućim generacijama bili su ključni u pokretanju modernog ekološkog pokreta.

Luj Paster je bio neumoran u svom radu na pronalaženju vakcina i razumijevanju mikroorganizama. Njegova vakcina protiv bjesnila spasila je nebrojene živote, a u svom radu je pokazao duboku zahvalnost prema nauci i kolegama koji su prije njega postavili temelje za njegova otkrića.

Kao prvi čovjek koji je kročio na Mjesec, Nil Armstrong je ostao skroman, uvijek naglašavajući timski rad koji je stajao iza misije Apollo 11. Njegova hrabrost i skromnost učinile su ga simbolom naučne avanture i istraživanja svemira.

VIVUM

VRLINE I
VRIJEDNOSTI
U MUZICI

VIVUM

Vrline i vrijednosti u muzici Od ideje do realizacije

Muzika je univerzalni jezik koji sa lakoćom komunicira između kompozitora, izvođača i publike. Njen potencijal za razvoj socio-emocionalnih vještina ogleda se u izražavanju emocija kroz komponovanje, sviranje različitih instrumenata i vokalno izvođenje pojedinaca ili grupe. Pored toga, muzika razvija saosjećanje i omogućava doživljajnu razmjenu. Socijalna interakcija između izvođača koji nastupaju u horu, bendu ili orkestru uvijek poziva na saradničko učenje i specifičan vid psihološkog rasta. Strpljenje i disciplina svih koji se nađu pred notnim partiturama poseban je način razvijanja timskog rada i samokontrole. Svaki nastup pred ostalim izvođačima i publikom njeguje samopouzdanje i osjećaj samopoštovanja.

Sve ove aspekte sagledala je profesorica klavira u Muzičkoj školi „Vasa Pavić“, **Jelena Kri-vokapić**, polaznica programa „Moje vrijednosti i vrline“. Inspirisana obukom došla je na ideju da zajedno sa svojim koleginicama i učenicima i učenicama pokrene program VIVUM. Ovom prilikom važno je istaći da je naziv programa originalan i kao takav kreacija profesorice Dragane Glomazić.

„Škola je cijeli mikrokosmos u kojem se razvijaju i njeguju ličnosti, ali i međusobni odnosi nastavnika i nastavnica i učenika i učenica. VIVUM njeguje duh zajedništva kroz razvoj timskog rada, kreativnosti, empatije, zahvalnosti i drugih vrijednosti i vrlina. Naša djeca su tokom školovanja izložena brojnim takmičenjima i audicijama koja sama po sebi nijesu prijatna i sa sobom nose kompetitivnost i priličnu količinu stresa pred sami nastup. Zato je ova inicijativa insistirala na zajedništvu i druženju. Kompetitivnost je ustupila mjesto kooperativnosti i unaprijedila komunikaciju među djecom, nastavnicima i nastavnicama, školama. Muzika je naš zajednički jezik, jezik vrijednosti i vrlina.“

Jelena Krivokapić, profesorica klavira

SVI ZA JEDNOG, JEDAN ZA SVE

Jelenina ideja je okupila tim posvećenih profesorica. Opredijeljena da koordinira timom, imala je podršku koleginica koje su istinski vjerovala u sopstvene i snage svojih učenika i učenica.

Nada Glomazić,
profesorica violine u
Muzičkoj školi „Vasa
Pavić“ Podgorica

Dragana Glomazić,
profesorica kompozicije
u Muzičkoj školi „Dara
Čokorilo“ Nikšić

Vesna Šarac,
profesorica harmonike
u Muzičkoj školi „Dara
Čokorilo“ u Nikšić

Dijana Dendić,
profesorica violine u
Muzičkoj školi „Dara
Čokorilo“ Nikšić

**Valentina Topalović
Jaredić,** profesorica
dirigovanja u Muzičkoj
školi „Dara Čokorilo“
Nikšić

Ivana Radović,
profesorica violine i viole
u Muzičkoj školi „Vida
Matjan“ Kotor

Nevila Klakor,
profesorica violine u
Muzičkoj školi Tivat

Ksenija Đuričković,
profesorica dirigovanja
u Muzičkoj školi „Vida
Matjan“ Kotor

Učesnici i učesnice VIVUM programa prvi put su zajedno nastupili 2021. godine što svjedoči o tome da pandemijske okolnosti nijesu uspjele da sputaju profesionalni entuzijazam okupljenih. Tom prilikom nastupilo je 80 đaka u tri crnogorska grada: Podgorici, Nikšiću, Tivtu. Dio nastupa obilježilo je pojavljivanje klape „Štiglići“, grupe učenika i učenica koji svojim vokalnim izvođenjem slave zahvalnost, a čiji nastup možete pogledati ovdje

https://youtu.be/yAHoAIRvUHM?si=fO2g6TgNee_BUqul

Tokom 2022. VIVUM je integrisan u program „Moje vrijednosti i vrline“, te postaje zajedničko nastojanje više muzičkih škola u Crnoj Gori, Zavoda za školstvo i Predstavništva Unicef-a. Rezultat timskog pristupa ovoj inicijativi su pet koncerata na kojima su nastupali solisti i solistkinje i kamerni ansambli. Međutim, inicijativa je prerasla dotadašnja očekivanja i pla-

nirane idejne okvire i prerasla u formiranje Dječjeg simfonijskog orkestra čiji su članovi i članice đaci srednjih škola u Crnoj Gori, kao i motivisani đaci nižih muzičkih škola. Orkestar je predvodila profesorica dirigovanja u Muzičkoj školi „Vasa Pavić“ Irena Vuković.

Tokom 2022. godine nastupilo je 200 učenika i učenica čija su izvođenja podržana od strane Muzičkog centra Crne Gore i profesionalnih izvođača i izvođačica Simfonijskog orkestra Crne Gore. Koncert možete pogledati ovdje

<https://youtu.be/pgfx9NNWHog?si=Kb6rerevexGLyxNF>

Direktori i direktorice muzičkih škola u Crnoj Gori prepoznali su 2023. godine važnost učešća u programu razvoja socio-emocionalnih vještina i uvrstili njegovu implementaciju u Godišnji plan rada škola. Zajedništvo školskih rukovodilaca i rukovoditeljki dovelo je do organizacije tri zajednička koncerta u kojem je učestvovalo preko 200 učenika i učenica.

No, VIVUM je nastavio da raste njegovan posvećenošću nastavnika i nastavnica, angažovanjem učenika i učenica, zalaganjem Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, Zavoda za školstvo i Predstavništva Unicef-a u Crnoj Gori.

Njihovi napori rezultirali su koncertom Dječjeg simfonijskog orkestra u Vladinom domu na Cetinju koji možete pogledati ovdje

<https://youtu.be/b6YJ7qJZsYY?si=FqXWTFDVnUxPValf>

Dječjim simfonijskim orkestrom je dirigovao maestro Mark Korović.

<https://www.facebook.com/share/v/1AUVXGkVeD/>

UČENIČKO VIVUM ISKUSTVO

„Previše je podjela u svijetu, ali umjetnost je najveće i najljepše duhovno polje u kojem smo svi jednaki. VIVUM je bio poziv da zajedno vježbamo, prihvatamo različitosti, tolerišemo greške i poštujemo jedni druge i međusobne različitosti. Tako postajemo bolji ljudi i zato želim da sva djeca u Crnoj Gori dožive takvo iskustvo“

Mateo Nicaj, učenik

SIMFONIJSKI ORKESTAR

SPISAK UČESNIKA I UČESNICA

VIOLINA I

Vjera Radulović
Maja Mijanović
Ivan Burić
Mateo Nicaj
Anja Miljenović
Nada Spasojević
Konstantin Vujović
Luka Bajović
Nastasija Zogović
Mykola Luts
Alika Jusić

VIOLINA II

Marija Vojinović
Sara Kovačević
Ana-Marija Salamadija
Katarina Radulović
Jovana Palibrk
Komnen Vuković
Zoja Minić
Dajana Tadić
Isidora Zirojević
Borde Vujošević
Ece Dora Taskent
Valentina Čelebić

VIOLE

Petar Obradović, CSO
Ana Peric, CSO
Lana Janković
Milena Jovičević
Anika Dragutinović
Ksenija Lukić
Andela Vuković

VIOLONČELO

Ana Zakrajšek, CSO
Milica Dragojević
Ognjen Rašović
Mina Tomić
Petar Vojinović
Georgi Perelhod
Mina Kapičić

KONTRABAS

Zoran Zakrajšek, CSO
Ana Cerovic-Zvicer, CSO
David Golubović
Nikolina Strugar

FLAUTA

Jovana Šujica, piccolo
Vladimir Kuč
Elena Golubović
Ksenija Sarić

OBOA

Irina Klakor
Lana Đuričić
Milica Čurović
Valentina Nikolić

KLARINET

Ana Vulović
Nada Papović
Mateja Jovanović

FAGOT

Julija Krivošić
Georgi Kalajdziev, CSO

HORNA

Valerija Vuksanović
Ksenija Andrijašević
Doris Račić
Maša Tulić-Begović, CSO

TRUBA

Igor Petković
Vuk Kuč
Marko Minić

TROMBON

Georgi Solomatin
Dimitrije Mladenović
Nikša Brajović
Meša Kerović, CSO

ALT SAKSOFON

Vojislav Marković
Adrian Gebauer

UDARALJKE

Srđan Palačković, timpani, CSO
Nevena Đorđević, CSO
Kristijan Fažo
Pavle Samardžić
Jana Micić

KLAVIR

Natalija Korać
Petar Vujić

HARMONIKA

Lazar Janjušević
Dimitrije Knežević
Petar Balaban
Pavle Đurić
Marko Medojević
Haris Kolarević

Svoj doprinos razvoju VIVUM programa dala je i Muzička škola u Ulcinju. Tematskim koncertom *Zahvalnost* vrijednosti i vrline su predstavljene ulcinjskoj mladoj publici, roditeljima i javnosti. Učenici i učenice osnovne i srednje škole u saradnji sa nastavnicima i nastavnicama izveli su birane muzičke komade, dok su za scenografiju bili zadužene vješte ruke njihovih darovitih vršnjaka i vršnjakinja. Dio atmosfere dostupan je na linku:

<https://www.facebook.com/share/p/19EUA4oqZ/>

VIVUM
Vrijednosti i vrline u muzici

unicef | za svako dijete

ŠKOLA ZA OSNOVNO MUZIČKO I BALETSKO OBRAZOVANJE - ULCINJ
Zavod za školstvo Crne Gore

Tema koncerta: ZAHVALNOST

Scenografiju koncerta obogatit će maštoviti likovni radovi dece iz dječije likovne radionice - Ulcinj

19. mart 2025. u 19:30h
Sala Centra za kulturu, Ulcinj

PROGRAM

Sala Centra za kulturu, Ulcinj

19. mart 2025. u 19:30h

ORKESTAR

'Valcer zahvalnosti'

Aranžman: Isljam Adžemović

Klasa: Isljam Adžemović

IRSI ŠABANOVIĆ

IV razred, flauta

E. Perruchon: Petit Matin

Klasa: Slađana Božović

Korepetitor: Jelena Knežević

ARIA HASANAGA - III razred, violina

I. Perlman: Indian concerto, I stav

Klasa: Aksa Nimanbegu

Korepetitor: Jelena Knežević

SEFIFINA ČAPUNI - III razred, glas

SAJRA DASHARAMI - III razred, glas

LISA MILLA - IX razred, klavir

F. Mendelson: Herbslied

Klasa: Gjylie Pelingu, Maja Jaković,

Merita S. Šabanović

ERINA BUZUKU - VII razred, klavir

F. Chopin: Valcer

Klasa: Fatime Buzuku

ERBLINA OSMANI - III raz, glas

F. S. Vilhar: "Golubice siva "

Klasa: Gjylie Pelingu

Korepetitor: Lejla Sulejmanović

PJETËR MIRDITA - VII razred, gitara

Antonio Lauro: Waltz Venezolano br. 2

Klasa: Ares Fani

RONA KURTI - V razred, violina

LIARA HADŽIBRAHIMI - VI razred, violina

HESA GORANA - VI razred, klavir

D. Shostakovich: Prelude (za 2 violine i klavir)

Klasa: Aksa Muratović, Adrian Perović, Fatime Buzuku

DITJON DRAGOVIĆ - VII razred, klavir

I. Berkovich: Toccata

Klasa: Merita Subašić Šabanović

NONET - vokalni ansambal

K. Trako: "Mori drandofilja vogël"

Klasa: Gezim Đekaj

KAMERNI HOR

'Hvala'

Aranžman: Isljam Adžemović

Klasa: Gezim Đekaj

BALET - III, IV razred

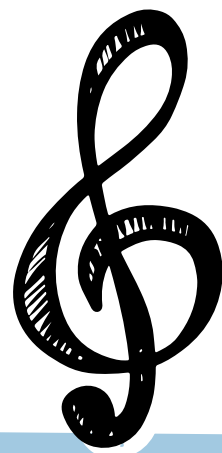
P. I. Čajkovski: Španska igra

Koreografija: Bjanka Prentić

BALET - V razred

Leo Delib: Copelia

Koreografija: Musa Hodžić

Vrijednosti i vrline u muzici nastavile su da žive i u školskoj 2024/2025. godini. Na velikoj sceni Kulturno-informativnog centra „Budo Tomović“ u Podgorici nastupilo je više desetina učenika i učenica. Cjelovečernji koncert upriličen u želji da univerzalni jezik kakav je muzika bude i ostane način slavljenja vrijednosti i vrlina podržali su solisti i solistkinje, članovi i članice kamernih sastava, džez i baletskih ansambala, klapa, kao i hor osnovne muzičke škole koji broji sedamdeset članova. Ovom prilikom demonstrirana je snaga timskog rada, kreativnosti, samopouzdanja i samokontrole, poštenog odnosa prema radu i zahvalnosti. Inicijativa, idejni upliv i neumorna energija profesorice Jelene Krivokapić još jednom su pokazale da nastavni proces prevazilazi čas i sve što se događa između dva školska zvona.

VIVUM
Vrijednosti i vrline u muzici

unicef
Ministarstvo
Vlada
Crna Gora
PEACE
FOND
11. MARTA 2025. 19:30h
KIC „Budo Tomović“, Podgorica

Koncert Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“

28. april 2025. u 19:30h
KIC „Budo Tomović“, Podgorica

PROGRAM

KIC „Budo Tomović“, Podgorica

28. april 2025. u 19:30h

GUDAČKI ORKESTAR, SMŠ

L. Boccherini: Menuet
Dirigent: Irena Vuković

NIKOLIĆ PETAR, gitara, I raz. SMŠ

A. Villoldo: El Choclo arr.R.Dyens
Klasa: Marko Prentić

TRIO:

KONSTANTIN VUJOVIĆ, violina, IV raz. SMŠ

LANA JANKOVIĆ, viola, IV raz. SMŠ

PETAR VUJIĆ, klavir, III raz. SMŠ

D. Shostakovich: Preludium, Valcer i Polka
(Izbor komada iz "Pet komada" za dvije
violine i klavir)

Klasa: Vedrana Rašović- Blagojević

ANASTASIJA ĆORAC, solo pjevanje, IV raz. SMŠ

M. Prebenda: Oj jabuko, moja zeleniko
Klasa: Marina Cuca Franović
Korepetitor: Jovana Vukazić

TRIO:

IVA NIKČEVIĆ, klavir, II raz. SMŠ

KATJA NOVAKOVIĆ, saksofon, II raz. SMŠ

NIKOLINA STRUGAR, kontrabas, II raz. SMŠ

D. Delettre: Sonata appassionata, II stav
Klasa: Milanka Nikčević

NEMANJA RADULOVIĆ, klavir, I raz. SMŠ

F. Chopin: Preludijum, Op.28 br.24
Klasa: Novak Pavličić

TRIO: Teodora Bajić, solo pjevanje, II raz.;

KOMNEN VUKOVIĆ, violina, II raz.;

ISIDORA ALEKSIĆ, klavir, I raz.

E. Cossetto: Adios Querida

Klasa: Ivana Pekić

SARA KOVAČEVIĆ, violina, IV raz. SMŠ

H. Wieniawski: Scherzo tarantela
Klasa: Nada Glomazić
Korepetitor: Davor Novak

STAŠA RADENOVIĆ i Nastasja Roganović, balet, II raz. SMŠ

E. Shelehova: Savage daughter
Klasa: Tamara Vujošević Mandić

KLAPA "ŠTIGLIĆI"

Spontano klapsko pjevanje iz Dalmacije:
Dojdi u krilo moje
Mentor: Jelena Mihaljević

PETAR BALABAN, harmonika, IV raz. SMŠ

J. Hellmesberger: Dance Diabolique
Klasa: Miroslav Ilić

SEPTET:

GEORGII SOLOMATIN, trombon, IV raz. SMŠ

SARA KOVAČEVIĆ, violina, IV raz. SMŠ

KSENIJA ANDRIJASEVIĆ, horna, IV raz. SMŠ

VLADIMIR KUČ, flauta, IV raz. SMŠ

DAVID GOLUBOVIĆ, kontrabas, IV raz. SMŠ

NIKŠA BRAJOVIĆ, trombon, IV raz. SMŠ

ZARIJA MEDOJEVIĆ, saksofon, IV raz. SMŠ

Džez: Manhã de Carnaval (Black Orpheus)
Klasa: Sara Jovović

HOR OSNOVNE ŠKOLE, IV-VI razred

A. Korać: Najljepša je zemlja moja
(tekst: S. Vuković)

Pjesma iz Belgije: Nek' svud ljubav

Photo credit: **Robert Ivezić**

Photo credit: **Robert Ivezić**

ZAHVALNOST

Pozitivno djelovanje ili pozitivne okolnosti u kojima se čovjek nađe mogu izazvati niz prijatnih osjećaja. Sposobnost percepcije i izražavanja pozitivnih povratnih informacija u odnosu na stimulativno okruženje ili pojedinca nazivamo zahvalnošću.

Zahvalnost suštinski obuhvata dvije komponente percepcije, a riječ je o prepoznavanju dobra i prihvatanju da dobro dolazi spolja. Stoga, zahvalni smo na lijepom danu ili dobrom djelu.

Podsticanje učenica i učenika da njeguju zahvalnost moguće je realizovati tako što će od najranijeg uzrasta voditi dnevnik zahvalnosti slikom ili pisanom riječju i na taj način podsticati razvoj više drugih vrlina, a posebno optimizam.

U svakoj učionici ili u školskom holu trebalo bi da postoje jasno istaknute oglasne table i panoji koji njeguju zahvalnost.

Ipak, najučinkovitiji način podučavanja je učenje po modelu. Nastavnici i nastavnice mogu biti uzori svojim đacima tako što će svakodnevno izražavati zahvalnost. Pri tome, poželjno je da se zahvalnost izrazi jasno i uz pojašnjenje zašto je vrijedno izraziti zahvalnost, kako ta sposobnost doprinosi pozitivnoj atmosferi u učionici.

ŽIVE BOJE ĐAČKIH USPOMENA

Osnovna škola „Savo Pejanović“ – Podgorica

„U samom nazivu predmeta koji predajem stoji riječ kultura, a ona je neodvojiva od vaspitne uloge škole. Zbog toga u svakom trenutku moji đaci imaju na umu zahvalnost prema svima koji su dio njihovih uspomena na osnovnoškolsko obrazovanje.“

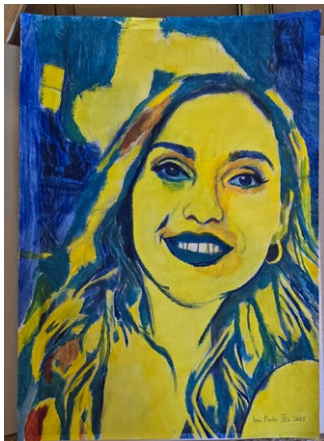
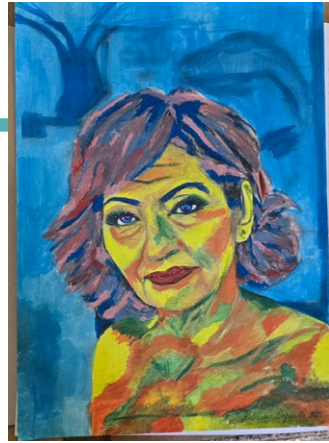
Gordana Mijanović, profesorica Likovne kulture

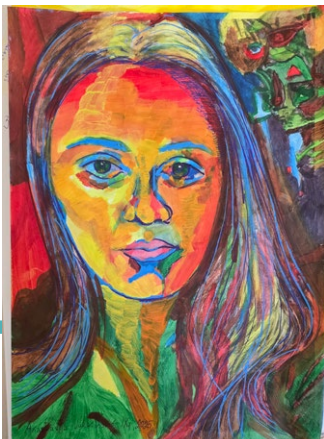
VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Ugledni čas može biti idealna prilika za realizaciju obrazovnih ishoda kakvo je koloritičko slikanje, ali i prilika da se pokaže zahvalnost prema svima onima čija su riječ, osmijeh i svakodnevna podrška bili od značaja za mlada bića u školskoj klupi.

Ideja je nastala dok je nastavnica Gordana birala u kojem razredu i za koji ishod da pripremi ugledni čas.

Učenici su imali priliku da odaberu nastavnika ili nastavnicu kojeg će se rado sjećati i da to omiljeno lice predstave portretom. Boje su postale njihov izraz koji, kako sami kažu, govore više od riječi.

Izložba koju čini 36 radova učenika i učenica ove škole skrenula je pažnju medija, pa dio možete pogledati na linku

<https://www.youtube.com/watch?v=YFr7j6wiRjA>

„Izabrala sam da naslikam portret svoje učiteljice koja je uvijek vedra i nasmijana bez obzira kakav je bio njen dan. Ona će ostati moj uzor i osoba na koju se ugledam.“

Marija Kasalica, učenica

GODINE ZAHVALNOSTI

Osnovna škola „Savo Pejanović” – Podgorica

„U našoj školi Program je implementiran od samog nastanka, dakle od 2015/16. školske godine kada smo eksperimentalno primijenili programska rješenja u IV I V razredu. Uvidjevši važnost primjene programa „Moje vrijednosti i vrline” nastavili smo sa razvijanjem i unapređivanjem tokom proteklih godina.”

Jadranka Gavranović, pedagogica

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Zaposleni u školi vjeruju da je neophodno poboljšati vaspitnu ulogu škole. Nastavnici i nastavnice kroz profesionalni razvoj unapređuju svoje kompetencije kako bi efikasnije radili na razvoju vrijednosti i vrlina kod svojih učenika i učenica. Zajedno sa đacima organizuju radionice na časovima odjeljske zajednice, prepoznaju vaspitne potencijale programa redovne nastave i organizuju školske akcije koje promovišu vrijednosti i vrline.

Međunarodni dan žena i djevojaka u nauci

1 1 . f e b r u a r

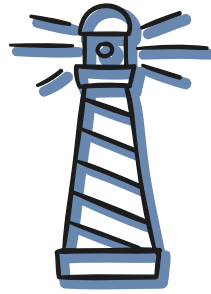

VRLINE SU MEĐU NAMA

„Pedagoško-psihološka služba u saradnji sa učiteljima i učiteljicama i nastavnicima i nastavnicama organizuje brojne aktivnosti kroz redovnu nastavu i mnoštvo vannastavnih aktivnosti. Djeca su u dobroj mjeri izložena usvajanju empatije, tolerancije, humanosti. Izlaganje djece ovakvim aktivnostima u ranom periodu osnovnoškolskog obrazovanja je prioritet školske uprave, ali i Savjeta roditelja i Đačkog parlamenta.“

*Nina Jocović, predsjednica Savjeta roditelja
Osnovne škole „ Savo Pejanović“*

POŠTENJE

Poštenje je vrlina koja podrazumijeva niz vrijednosti u koje osoba vjeruje i za koje se zalaže svojom dosljednošću u mišljenju, govoru i ponašanju. Ovom vrlinom obuhvaćena su i pravdoljubiva uvjerenja koja se ne tiču samo pojedinca i pojedinke već i grupe ljudi, društva u cjelini.

Učenici i učenice okruženi poštenjem lakše stiču povjerenje i osjećaj sigurnost. Pošten odnos nastavnika ili nastavnice prema postignućima učenika i učenica vrlo često intenzivira samopouzdanje.

Naučiti đaka da ne prepíše test u trenutku kada bi mogao proći potpuno neopaženo jedno je od najvećih postignuća. Sopstvenim primjerom podstaći djecu da priznaju grešku i preuzmu odgovornost može biti od izuzetnog značaja. Ispuniti dato obećanje, učiniti za drugoga ono što bismo željeli da drugi učine za nas i biti fer igrač su jednako važne kao i akademska znanja iz različitih oblasti.

U toku nastavnog procesa učenici i učenice mogu pristupiti nekoj vrsti samoprocjene jedino ukoliko uoči vrijednost takvog postupanja, zbog toga je važno postavljati jasna pravila i dosljedno podnijeti posljedice.

Smisao prosvjetne misije jeste oblikovanje poštene ličnosti koja je spremna da se zapita, razmisli, vrednuje sopstvene i tuđe postupke i insistira na pravdi i istini.

Govoreći o poštenju, govorimo o nizu vrijednosti i vrlina koje zahtijevaju pažljivo kreiranje i kontinuirano preispitivanje.

IGRAJ POŠTENO

Osnovna škola „Marko Miljanov“ – Bijelo Polje

“

„Ukoliko su djeca spremna da poštuju pravila u žaru igre, sposobni da prihvate poraz i pruže ruku boljima, vjerujem da mogu imati bolja akademska postignuća i postati dobri ljudi.“

Damir Delić, profesor Fizičkog vaspitanja

“

„U vremenu koje je duboko poljuljalo pozitivan sistem vrijednosti, naučiti đake da je njihovo samo ono što zasluži svojim radom, predanošću i posvećenošću nije jednostavan posao. Učešće u sportskim aktivnostima njeguje poštenje kao princip kojega se nužno moramo pridržavati uvijek i u svim okolnostima.“

Irfan Mekić, profesor Fizičkog vaspitanja

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Pored svakodnevnog angažovanja koje podrazumijeva insistiranje na razvoju cjelovitih i zdravih ličnosti, nerijetko nastavnici Fizičkog vaspitanja organizuju školska takmičenja čiji cilj nije nadigravanje, kompeticija i pobjeda već vježbanje samopoštovanja, samopouzdanja i poštenja. Jedna takva aktivnost organizovana je u bjelopoljskoj školi „Marko Miljanov“. Iako fotografije govore hiljadu riječi, teško je prenijeti radost kojom odiše škola u trenucima kada se pored obaveznih obrazovnih sadržaja uvježbavaju socijalne i emocionalne vještine neophodne za život.

SUSRET HUMANOSTI I POŠTENJA

Osnovna škola „Anto Đedović” – Bar

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Udruženim snagama dva školska aktiva osmišljena je aktivnost koja povezuje humanost i poštenje. Naime, profesori i profesorice razredne nastave i profesori i profesorice Fizičke kulture osmislili su školski turnir koji je podrazumijevao donaciju novogodišnjih poklona kao kotizaciju za učešće na turniru i odmjeravanje snaga u stonom tenisu.

Poštena igra ili fair play ovom prilikom bili su glavno pravilo igre.

VRLINE SU MEĐU NAMA

„Koleginice i kolege u našoj školi istinski i profesionalno žive program „Moje vrijednosti i vrline“ i kroz mnoštvo aktivnosti promovišu timski rad, empatiju, kreativnost, samopouzdanje i druge vještine koje su prijeko potrebne našoj djeci.“

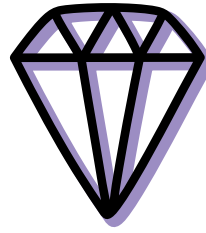
Marko Bulatović, profesor razredne nastave

Zanimljiv primjer kooperativnog stvaranja je kreiranje „Ode vrlinama“ koja je sačinjena od najboljih stihova više autora i autorki iz školskih klupa. Zajedno sa svojim đacima Radmila Otašević, profesorica Muzičke kulture i Marko Bulatović, učitelj, kreiraju aranžman i planiraju realizaciju video spota.

ODA VRLINAMA

*Samo je mrva potrebna volje pa da nam svima bude bolje.
Jedna vrлина svakoga dana i naša škola biće bez mana.
Kad sam u školi i neko me ljuti, neću se svađati, tiho ću reći i svi će čuti.
Razumjeću svakog druga, biću strpljiv ja, razumjećeš i ti mene, to je tolerancija.
Vjerujte, svi smo mi poštteni, ma i kreativni, obrni-okreni.
Hrabro krećemo na životni put, optimizam nam je glavni adut.
Da budemo dobri ljudi, naše škola stalno se trudi.
Timski rad je važan svima, posebno nama školarcima.
Ako je neko tužan, upitaj kako je, e to je odmah doza empatije.
Drugari smo, idemo u školu, naučićemo i samokontrolu.
Iako mali, jako smo svjesni,
Zahvalni smo našoj pjesmi,
Bićemo ljudi kao planine,
Živeći ove vrline.*

SAMOPOUZDANJE

Postoji uvjerenje da se samopouzdanje razvija u porodičnom okrilju, a demonstrira se u školi nakon što dijete stekne određena znanja i vještine. Međutim, samopouzdanje se razvija dugotrajno i kontinuirano, a školi i nastavniku i nastavnici pripada posebno mjesto. Naša je dužnost da đacima ponudimo mogućnost razvijanja povjerenja u sopstvene snage i odluke.

Samopouzdana osoba ima uvjerenje da se uvijek može izboriti sa izazovima, naučiti iz sopstvenih i tuđih grešaka, da je vrijedna kao biće.

Samopouzdanje je moguće razvijati postavljanjem dobro odmjerenih zadataka jer dostizanje jednog cilja razvija povjerenje u dalja postignuća.

U našem obrazovnom sistemu neophodno je mijenjati perfekcionizam koji je često nametnut kod kuće, a njegovan u školskim okolnostima. Dakle, neophodno je umjereno nagrađivati i pohvaljivati svaki trud, prepoznati greške na podsticajan način jer one su put ka učenju novog.

Iako je program „Moje vrijednosti i vrline“ često usmjeren na brigu o drugima, samopouzdanje se razvija brigom o sebi. Zbog toga, važno je ohrabrivati učenike i učenice da učestvuju u projektima, istraživačkim, volonterskim, humanitarnim i drugim aktivnostima, te da svoju ulogu dožive kao značajnu. Samopouzdanju često mogu doprinijeti i samoevaluacije ili vršnjačke evaluacije mišljenja i djelovanja.

PODRŽANI MOŽEMO SVE

Osnovna škola „Police“ – Berane

„Rado motivišem svoje đake da učestvuju u različitim projektima i osnažujem njihovo povjerenje u sopstvene snage. Vjerujem da je moj poziv, između ostalog, usmjeren na intenzivno razvijanje samopouzdanja kod djece koja kasnije pokazuju da je investiranje u njihove snage imalo smisla.“

Milica Kukalj Miketić, profesorica razredne nastave

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Učiteljica Milica Kukalj Miketić izgrađuje samopouzdanje svojih učenika i učenica tako što ih svakodnevno uključuje u različite aktivnosti koje zahtijevaju vještinu, znanje, umijeće. Bez naročitih povoda, povezuje djecu različitih uzrasta u kombinovanim odjeljenjima i ima puno povjerenje u njihove mogućnosti. Materijal za rad često može biti samo parče kartona ili konac za pletenje, a rezultati mogu biti podsjetnik na spretnost koja razvija samopouzdanje.

Ljubaznost prema drugome često može razviti osjećaj samopoštovanja kod osobe kojoj upućujemo osmijeh, obraćanje ili spremnost da pohvalimo njegovo mišljenje ili ponašanje.

BUKVAR ĐAČKIH PRAVA

Osnovna škola „Mihailo Žugić” – Odžak

„Kao koordinatorka programa „Moje vrijednosti i vrline” sa kolegicama i učenicima i učenicama kontinuirano sprovodim SEV aktivnosti što za cilj ima razvijanje timskog rada, empatije, tolerancije, samopouzdanja. Pored ovih vještina, realizacija programa doprinosi razvijanju kritičkog mišljenja i sticanju funkcionalnih znanja.”

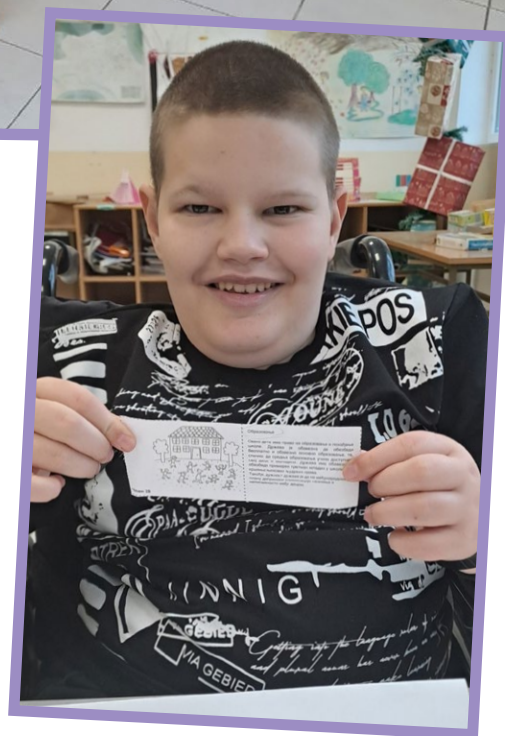
Bojana Despotović, profesorica Engleskog jezika

VRIJEDNOSTI ŠKOLSKE SVAKODNEVICE

Vjerujući da samopouzdanje jednim dijelom počiva na upoznavanju sopstvenih prava, Tim za sprovođenje SEV programa koji čine Čedomirka Vujanović (direktorica), Ivana Vukašinić (pedagoškinja), Ljiljana Furtula (nastavnica), Mirjana Mrdak (nastavnica), Ivana Klačar (nastavnica) i predstavnici i predstavnice Đačkog parlamenta realizovali su aktivnost „Bukvar đачkih prava”.

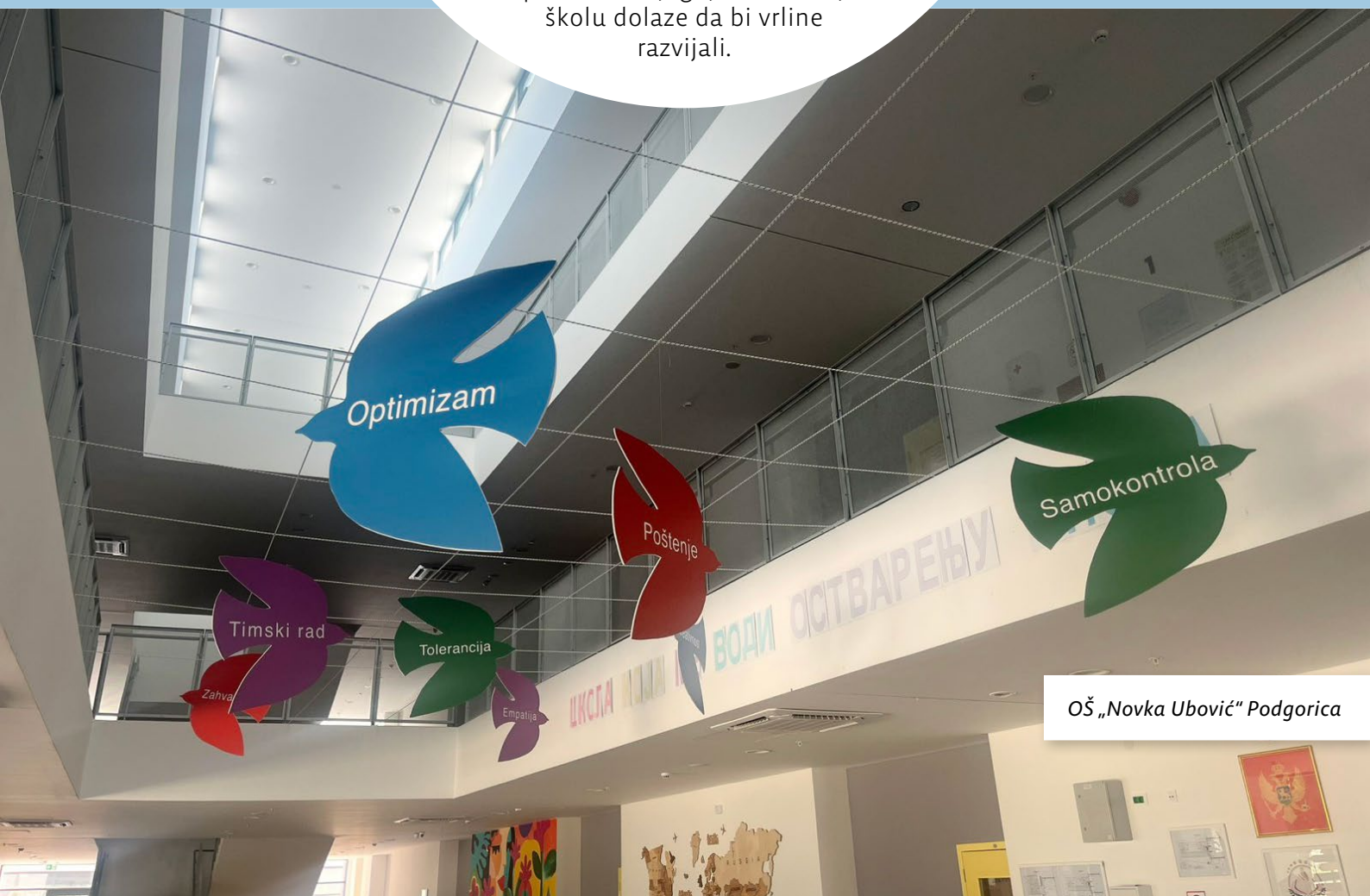
Ova aktivnost je izazvala interesovanje i cjelovitu uključenost prisutnih, a posebnu draž činila je inkluzivnost aktivnosti koja posebno ističe pravo na obrazovanje i jednakost.

VIDLJIVOST PROGRAMA U CRNOGORSKIM ŠKOLAMA

Program „Moje vrijednosti i vrline“ vidljiv je u mnogim crnogorskim obrazovno-vaspitnim ustanovama. Vizuelno-tekstualni sadržaji pozivaju i podsjećaju svakoga ko pređe školski prag na promišljanje o važnosti vaspitne uloge škole od strane onih koji su dužni da ih podstiču i njeguju i onih koji u školu dolaze da bi vrline razvijali.

OŠ „Novka Ubović“ Podgorica

OŠ „Dr Dragiša Ivanović“ Podgorica

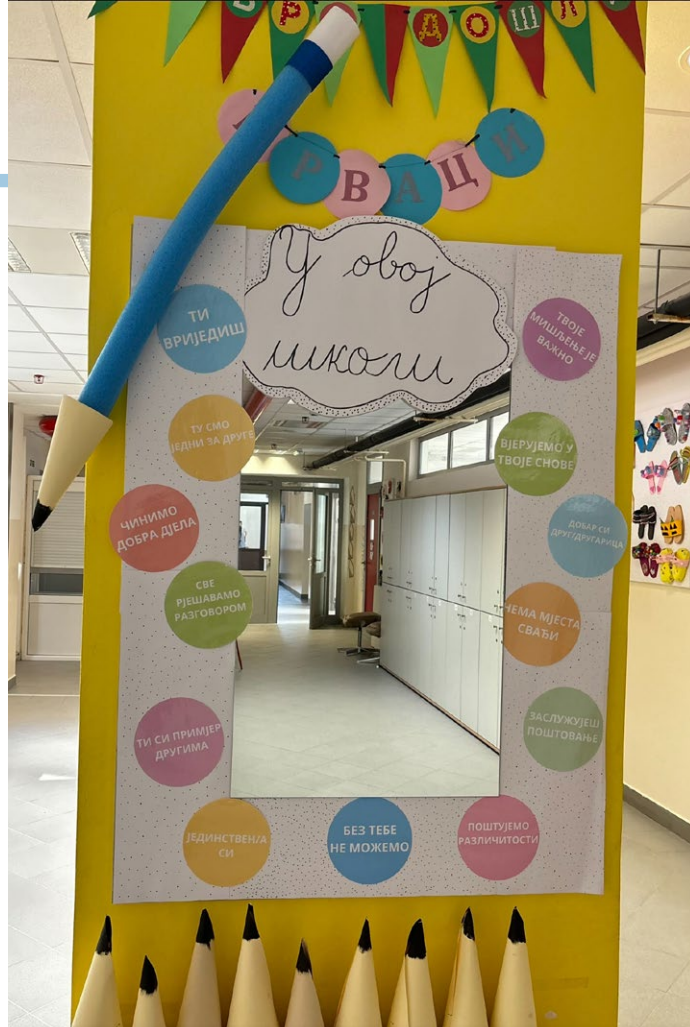
OŠ „Dr Dragiša Ivanović“ Podgorica

OŠ „Pavle Rovinski“ Podgorica

OŠ „Oktoih“ Podgorica

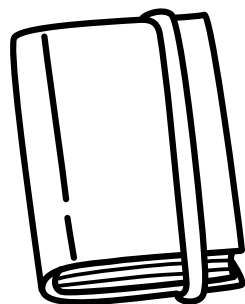
OŠ „Anto Đedović“ Bar

OŠ „Mihailo Žugić“ Odžak

OŠ „Mileva Lajović Lalatović“ Nikšić

**KUTAK KORISNIH
DOKUMENATA**

Plan rada odjeljenjske zajednice

IX razred

Osnovna škola „Milija Nikčević“ Nikšić

	TEMA	ISHOD Tokom učenja učenici/učenice će moći da:	BR. ČASOVA
SEPTEMBAR	Organizacija odjeljenjske zajednice	• upoznaju Program rada odjeljenjske zajednice; • učestvuju u izboru rukovodstva i predstavnika/ca za Učenički parlament;	1
	Obaveze, prava i odgovornosti učenika/ca	• navode svoja prava, obaveze i odgovornosti u porodici, školi;	1
	Učenje i slobodne aktivnosti	• planiraju vrijeme za učenje; • procjenjuju lična interesovanja i motive za uključivanje u školske slobodne aktivnosti;	2
	OSVRT NA REALIZACIJU		
OKTOBAR	Dječja nedjelja	• planiraju učešće u realizaciji humanitarnih, sportskih, ekoloških, kulturnih i drugih akcija na nivou škole i lokalne zajednice;	1
	Motivacija u učenju	• razumiju značaj učenja i obrazovanja za formiranje ličnosti;	1
	Metode aktivnog učenja	• prepoznaju metode aktivnog učenja i praktično ih primjenjuju;	1
	Emocionalni razvoj i samopouzdanje	• razvijaju samopouzdanje i vjeru u vlastite sposobnosti;	1
	OSVRT NA REALIZACIJU		

	TEMA	ISHOD Tokom učenja učenici/učenice će moći da:	BR. ČASOVA
NOVEMBAR	Vršnjačko nasilje Nenasilna komunikacija	• prepoznaju uzroke i posljedice vršnjačkog nasilja; • demonstriraju modele nenasilne komunikacije; • donose i usvajaju pravila ponašanja u odjeljenju; • izrađuju pravila ponašanja u učionici;	1
	Odnos učenik/ca – nastavnik/ca	• procjenjuju svoje i tuđe stavove i postupke na relaciji učenik/ca – nastavnik/ca;	1
	Tolerancija	• preispituju vlastite stavove i ponašanje prema drugim osobama različitih sklonosti i osobina; • razvijaju vještinu dijaloga;	1
	OSVRT NA REALIZACIJU		
DECEMBAR	Odgovornost	• razumiju značaj preuzimanja odgovornosti za sopstvene postupke; • analiziraju konkretne probleme odjeljenju; • diskutuju i predlažu rješenja;	1
	Samokontrola	• razumiju na kojim osobinama i sposobnostima počiva samokontrola; • razumiju koristi od samokontrole za svoj i život drugih oko sebe;	2
	Analiza postignutog uspjeha i discipline na kraju I polugođa	• analiziraju lična postignuća u učenju i ponašanje; • predlažu mjere za poboljšanje uspjeha i vladanja;	1
	OSVRT NA REALIZACIJU		
JANUAR / FEBRUAR	Slobodno vrijeme	• navode primjere interesovanja mladih u slobodnom vremenu; • procjenjuju ispravnost različitih interesovanja mladih;	2
	Zdravlje	• prepoznaju mjere i aktivnosti za unapređenje vlastitog zdravlja; • razumiju značaj zdravih stilova života za razvoj ličnosti;	2
	Internet, društvene mreže	• prepoznaju dobre i loše strane interneta; • prepoznaju nasilje i govor mržnje na internetu; • razmjenjuju znanja i vještine o prevenciji sajber nasilja; • razmatraju kome mogu da se obrate za pomoć;	2
	OSVRT NA REALIZACIJU		

	TEMA	ISHOD Tokom učenja učenici/učenice će moći da:	BR. ČASOVA
MART	Empatija	• razumiju zašto je traženje podrške i pomoći od drugih važna životna vještina • procjenjuju efikasnost različitih rješenja za prevazilaženje problema;	2
	Poštenje	• identifikuju kako se poštenjem njeguje uzajamno povjerenje i koje su posljedice laži; • preisituju situacije u kojima se koriste laži sa dobrim namjerama;	2
	OSVRT NA REALIZACIJU		
APRIL	Ekologija	• razumiju značaj svakog pojedinca/ke u očuvanju životne sredine; • procjenjuju ekološko stanje okoline i iznose lični stav o razvijenosti ekološke svijesti; • daju predloge radi unapređenja ekološke svijesti i oblika ponašanja u školi i lokalnoj zajednici; • aktivno učestvuju u ekološkim akcijama;	2
	OSVRT NA REALIZACIJU		
MAJ	Izbor zanimanja	• identifikuju svoja profesionalna interesovanja; • prepoznaju sposobnosti potrebne za obavljanje određenog zanimanja; • prepoznaju značaj pravilnog izbora budućeg zanimanja;	1
	Analiza postignutog uspjeha i discipline na kraju školske godine	• analiziraju lična postignuća i ponašanje; • upoređuju odnos očekivanog i ostvarenog na kraju školske godine.	1
	OSVRT NA REALIZACIJU		

Plan Tima za realizaciju programa „Moje vrijednosti i vrline“

Podrška škole razvoju socio-emocionalnih
vještina učenika/ca

CILJ: Jačanje vaspitne uloge škole kroz razvoj socio-emocionalnih vještina učenika/ca i promovisanje vrijednosti i vrlina u svim segmentima školskog života

I. PRIPREMNE AKTIVNOSTI

AKTIVNOST	NOSIOCI	CILJNA GRUPA	VREMENSKA DINAMIKA	INDIKATORI
Formiranje školskog Tima	direktor/ica, PP služba	Nastavnici/e razredne i predmetne nastave	septembar/ ulazak škole u Program i/ili širenje Programa	formiran Tim - proširivanje Tima; Zapisnik o formiranju Tima
Obuka nastavnika/ca	nastavnici/e razredne i predmetne nastave	Nastavnici/ce	ulazak škole u Program i/ili širenje Programa	Izveštaj o realizovanim aktivnostima u školi nakon obuke
Uvodna radionica za nastavno osoblje	koordinator/ka Tima	Nastavničko vijeće	septembar	spisak prisutnih, evaluacija radionice
Izrada Plana	Tim, uprava škole, PP služba	nastavnici/e koji su pohađali obuku i PP saradnici/e	septembar	Usvojen Plan, Godišnji plan rada škole
Prezentacija programa i dostupnih resursa (sajтови, priručnici i primjera dobre prakse)	koordinator/ka Tima	Nastavničko vijeće; Školski odbor i Savjet roditelja	septembar	Zapisnik, prezentacija
Razmjena iskustava i materijala sa timovima iz drugih škola	Tim	timovi iz drugih škola	tokom školske godine	broj partnerstava, broj zajedničkih aktivnosti

II. SEV AKTIVNOSTI U NASTAVI/UČENJU

AKTIVNOST	NOSIOCI	CILJNA GRUPA	VREMENSKA DINAMIKA	INDIKATORI
Implementacija programa „Moje vrijednosti i vrline“ kroz odabrane ishode u redovnoj nastavi	Nastavnici/ce	Učenici/e od I do IX razreda	Tokom nastavne godine	Pripreme za čas
Projektno učenje	Nastavnici/e	Stariji razredi	Po temama	Izloženi radovi

III. ČASOVI ODELJENJSKE ZAJEDNICE I VANNASTAVNE AKTIVNOSTI

AKTIVNOST	NOSIOCI	CILJNA GRUPA	VREMENSKA DINAMIKA	INDIKATORI
Planiranje	odjeljski/a starješina/ka	Odjeljenje	Početak godine	Plan rada odjeljskog/e starješine/ke
Radionice na temu SEV-a	Odjeljski/a starješina/ka	Odjeljenje	tokom godine	pripreme, fotografije, evidencija
Obilježavanje Dana tolerancije (16. novembar)	Nastavnici/e, PP služba, Tim, učenici/e	Učenici/e, roditelji, lokalna zajednica	16. novembar	realizovana radionica, plakati, zajednička aktivnost (npr. drvo tolerancije)
Obilježavanje Dana ružičastih majica (posljednja srijeda u februaru)	PP služba, Tim, učenici/e	Učenici/e	Februar	nošenje ružičastih majica, zajednička poruka protiv vršnjačkog nasilja, rodne ravnopravnosti, pano prijateljstva
Obilježavanje zahvalnosti	Tim	učenici/e, nastavnici/e	Kontinuirano	Kutija zahvalnosti
Obilježavanje Dana škole	Tim za organizaciju kulturno-umjetničkih aktivnosti u školi	Rukovodioci/teljke sekcija	Dan škole	promocija na Youtube, FB škole, sajt

IV. VIDLJIVOST PROGRAMA

AKTIVNOST	NOSIOCI	CILJNA GRUPA	VREMENSKA DINAMIKA	INDIKATORI
Panoi i likovni radovi	Nastavnici/e, učenici/e	svi razredi	Kontinuirano	Broj radova, prostor ispunjen sadržajem
Mural	uprava škole, Tim, učenici/e uz podršku nastavnika/ca Likovne kulture	stariji učenici/ce	projekat tokom godine	završeni mural na temu „ Moje vrijednosti i vrline“
Izrada digitalnih sadržaja na temu SEV vještina	Tim, učenici/e, IT podrška	učenici/ce	Kontinuirano	objave na sajtu, FB stranici
Školski list	Tim, učenici/e	Roditelji/staratelji, zajednica	na kraju nastavne godine	Objavljen školski list, digitalni format, broj primjeraka

V. PODRŠKA PP SLUŽBE

AKTIVNOST	NOSIOCI	CILJNA GRUPA	VREMENSKA DINAMIKA	INDIKATORI
podrška nastavnicima/ama	PP služba	novi nastavnici/e	tokom godine	broj mentorskih sastanaka
realizacija radionica iz Programa „Moje vrijednosti i vrline (sa nastavnicima/ama i učenicima/ama)	PP služba	nastavnici/e	Mjesečno	broj realizovanih radionica

VI. UČEŠĆE RODITELJA/STARATELJA

AKTIVNOST	NOSIOCI	CILJNA GRUPA	VREMENSKA DINAMIKA	INDIKATORI
informisanje roditelja/staratelja	Savjet roditelja/staratelja	roditelji/staratelji	Početak školske godine	zapisnici
Radionice za roditelje/staratelje	PP služba, Tim	roditelji/staratelji	1-2 puta godišnje	prisutnost, evaluacija
Događaj - Vrijednosti i vrline, u porodici i školi	škola, učenici/e, roditelji/staratelji	lokalna zajednica, roditelji/staratelji	jednom godišnje	organizacija događaja, broj prisutnih, fotografije

VII. EVALUACIJA

AKTIVNOST	NOSIOCI	CILJNA GRUPA	VREMENSKA DINAMIKA	INDIKATORI
Samoevaluacija	Tim	Učenici/e	Kraj nastavne godine	Izveštaj, refleksije, predlozi i preporuke za naredni period

Zavod za školstvo
Crne Gore

PEACEBUILDING
FUND

